

СТЕНОГРАМА

Розширеного засідання Громадянської Конституційної Асамблеї «Шляхи правового розв'язання політичної кризи в Україні»

11 квітня 2007 року
м. Київ

Семиноженко В.П.

Вітаю наших учасників, і думаю, що це абсолютно зрозуміло, в якому антуражі ми зараз знаходимося. Я маю на увазі ті площі які зараз під нами, ми на горі, вони дещо нижче, дають, мені здається, можливість зараз нам ,враховуючи цю ситуацію, робити правильні оцінки, і провести нашу роботу так, як ми і намітили. І так, шановні друзі, я думаю, що зайве зараз говорити в якій ситуації ми зараз зібралися, і єдине, що можна підкреслити, що багато хто з вас давав конкретні оцінки, виступав багато зі сторінок різних видань, в телевізійних сюжетах, при зустрічах з людьми. Обговорення ситуації відбувалося, чи то в Парламенті, чи то в інших стінах Влади, я думаю, що перший раз в таких нових умовах, саме представники громадського суспільства, збираються щоб обговорити ситуацію, що склалася в Україні. Тому за ініціативою, яка була висловлена Громадським об'єднанням «Об'єднаймо Україну» на чолі з Леонідом Макаровичем Кравчуком, Президентом України, коаліція «Народно-патріотичне об'єднання за Україну» на чолі з Борисом Іллічем Олійником і Михайлом Дмитровичем Сиротою, «Українським Форумом», в рамках проведення Громадянської Конституційної Асамблеї, поступила пропозиція обговорити питання, які сьогодні можна одним реченням сформулювати «Шляхи правового розв'язання політичної кризи в Україні». Вперше не офіційні представники Влади, а люди за якими сьогодні великі громадські об'єднання, політичні партії, великий досвід фаховий роботи в правовій сфері зібралися для того, щоби ми могли прийняти Резолюцію, як ми оцінюємо ситуацію і які шляхи виходу з кризи ми бачимо. Також надійшла ініціатива напередодні цього засідання, щоби за бажанням громадських організацій ми могли сьогодні прийти, можливо, до висновку заснування Громадянської Платформи захисту Конституційного ладу України. Саме під таким кутом зору і з аналогічними ініціативами вже багато виступали і представники, які зібралися за цим столом, я думаю, що сьогодні можна буде і таку ініціативу оформити. Головне, що ми, як організатори цього Круглого стола бачили як результат роботи, щоб сьогодні всі зрозуміли, що правові питання, коли йде вирішення не правовими шляхами, де залучається вже вулиця, навіть релігійні конфесії вирішуються тільки експертно, на базі тільки існуючої Конституції, законодавства, не зважаючи на всю складність. І саме таким шляхом повинна йти Україна, а суспільство повинно не тільки спостерігати за процесами, не тільки раз на п'ять років голосувати, а і контролювати ті дії які сьогодні робить влада, щоб вони відбувалися відповідно до того права, яке існує у нашій Державі. Дозвольте слово для ведення передати Борису Іллічу Олійнику.

Олійник Б.І.

Дякую Володимире Петровичу. Високо достойний Леоніде Макаровичу, Ніно Іванівно, Володимире Петровичу, Володимире Михайловичу, Валерію Павловичу, ми зібралися з вами, м'яко кажучи не в найкращий для Держави час. Чи треба розводитися об тім, що загроза не контрольованого розвитку подій, сягла тієї стадії, коли відлік пішов уже не на години, а можливо і на хвилини. За стінами цієї ошатної споруди закипає багатотисячне людське море, і це не 2004 –й , на

тодішньому Майдані панували позитив, і сказати б за Шевченком «братолюбіє» певною мірою, і лише під кінець з'явилися ознаки втоми і не бажаної напруги, котрі, дякуючи зваженим і гнучким діям Парламенту тодішнього, під орудою Володимира Михайловича були вчасно зняті. Навіть за візуального спостереження, в нинішньому велелюдді вгадується щось холодно-тривожне, і тривога ця нагнітається самотугом обома сторонами визначати по школярськи, хто перший почав - пізно. Якщо ж оцінювати одверто, по - народному, то обоє рябоє. Відтак сторонам треба негайно сідати за стіл без кутів і домовлятися, принагідно згадавши, що у нас є ще й Конституція, котру ніхто покиль не відміняв. Нагадаю, що Український Форум ще в зав'язі конфлікту закликав зверхників не втягувати в свої розборки населення. І годі лякати одне одного своїми міфами, легендами, чутками з під поли, можна наелектризувати натовп до такого вольтажу, коли справді згорять застережники. Хто і кому дав право виводити тисячі людей, щоб вони розсьорбували кашу, заварену очільниками. А що найганебніше, і найнепростиміше, так це виводити школярів, невже навіть найкрутіша влада, варта хоча б, перефразовуючи одного мудреця – одної дитячої сльози. І після того, як сховатися за дитячі спini, ми ще намагаємося пертися в батьки нації! Та отяммося нарешті! З нас уже не сміється, а падає з реготу, так званий, цивілізований світ. Якщо вже так боїмося одне одного, то якої, прости Господи, трясті, рвались до влади, там боягузам нема що робити. Вже і немовляті зрозуміло, що без дострокових виборів не обійтися, ну то й домовляйтеся провести їх по-людськи, в оптимальні терміни. Український Форум, уловивши підземні поштовхи, вкотре заявляє, виводити тисячі людей задля своїх вузьколобих партійних розрахунків, що найменше – аморально, а що найбільше – злочинно. Отже ми закликаємо передусім, відпустити людей по домівках, де їх чекають стривожені родини, а зверхникам негайно сісти за стіл перемов. У нас такий стіл уже готовий до послуг, і назва йому «Громадянська Платформа з захисту Конституційного ладу в Україні». Дякую за вагу. Дозвольте на цьому почати. Леоніду Макаровичу, Вам слово.

Кравчук Л.М.

Я спробую перш за все відповісти на запитання, чому саме виникла ідея обговорити ще раз проблему виходу з кризи, яку вже ми не перший раз обговорюємо, і створенням - Платформи захистимо Конституційний лад, захистимо закон. Ну, перш за все тому, що на наших очах все активніше партії відсторонюють суспільство від реальної участі в політичних проблемах, від реальної участі в формуванні влади. Формально це відбувається з посиланням на суспільство, але фактично, виборця використовують, при чому не в кращий спосіб, про що дуже красиво сказав Борис Олійник, для того, щоб сісти йому на плечі, і під будь-якими гаслами в'їхати в крісло, це очевидно для всіх. Раз так, то Громадянські організації, Громадські організації, Інститути Громадянського суспільства не можуть бути осторонь тих проблем, тим більше, що за соціологічними оцінками, скажімо тільки один і два десятих відсотки населення довіряє партіям, один і два десятих. Звичайно партії, які видають себе за лідерів в усьому суспільно-політичному процесі, або не розуміють цього, або розуміють це, і все роблять для того, щоби обійти участь суспільства, участь Інститутів Громадянського суспільства у формуванні дійсно реальної участі формувальної влади. А тепер подивіться на те, що нам дала Центральна Виборча Комісія, скільки безпартійних в основних фракціях, партіях, списках, які йшли на вибори, я маю на увазі і перемогли, скільки там безпартійних: в БЮТІ – 40% в списках, в «Нашій Україні» – 13%, в «Регіонах» – 12%. Таким чином, про що іде мова, про які скарги на те, що депутати потім мігрують із фракції в фракцію, тим більше, що не визначена у Конституції чітко відповідальність народного депутата. Я, от на скільки я пам'ятаю, і Борис Олійник і Михайло Сирота, ми брали участь у формуванні

положень тих змін до Конституції, які були прийняті 8 грудня 2004 року. Там де йдеться про імперативний мандат, там є третій пункт, виключення з фракції, за пропозицією «Нашої України» тоді і БЮТ, це питання було зняте, тому що, мовляв, аргумент «знайдуться самодури, які будуть виключати без будь-яких підстав депутатів з фракції». Таке побоювання було, але реальний факт полягає в тому, що зараз нема на кого скаржитись. З досвіду власного і історичного ми знаємо, що демократичне суспільство тримається на трьох засадничих китах, це демократичні закони і демократична Конституція, друге – висока політична культура еліти політичної, і третє – реальна участь громадян у формуванні влади і участь загалом у розбудові Держави. Ну жодного з цих пунктів, на яких тримається демократичне суспільство в Україні не виконується. Візьміть проблему формування влади, з самого початку, як тільки приходять народні депутати у Парламент, перші дні починають з порушення Конституції. Найбільш яскравий приклад, скажімо, ось прийшла помаранчева влада, прийшла на хвилі народної довіри, це справді так, і на високих обіцянках бути демократичною, справді демократичною владою. Формування Кабінету Міністрів і Влади на місцях, Губернаторів, перед всім народом пройшло зразу з порушеннями, тоді на це закрили очі, тому що авторитет дійсно був високий. Сформували Владу, Кабінет Міністрів, я скажу відверто, не підтримуючи цю владу, наша фракція тоді я був у Парламенті в «Соціал-Демократів Об'єднаних», голосувала за Кабінет Міністрів на чолі з Юлією Володимирівною Тимошенко. Я тоді сказав, ми не хочемо заважати їм працювати на Україну. Прошов час і владу втратили без тиску, я наголошую, з боку тих партій, які залишились в опозиції, в тому числі «Регіонів» і інших. Вони не водили людей на Київ, вони працювали і чекали. Втратили владу з власної ініціативи, я б так навіть сказав, втратили, не змогли виконати ті зобов'язання, які їм дали, через непрофесійність і через відсутність політичної волі, політичної культури і відповідальності перед суспільством. Що з січня по серпень місяць відбувалося, боротьба за владу в середині помаранчевої коаліції, Юлію Тимошенко звільнив з роботи Президент, а не опозиція. Втратили можливість сформувати коаліцію демократичну після парламентських виборів, тобто все втратили. Тепер є бажання повернути владу уже не способом участі в терміні Конституція, Закони, а будь-яким способом, тобто ми відчуваємо, що йде дуже небезпечний процес створення умов для відкритої конфронтації в суспільстві. Звертаються знову ж таки до суду, розумієте, коли порушується Конституція і Закони, завжди звертаються до суду, адже повторне голосування на президентських виборах відбулося з допомогою рішення Верховного Суду. Тепер наведення, як кажуть балансу між гілками влади хочуть здійснити через Конституційний Суд, тобто суди починають відігравати важливу роль у створенні влади і її формуванні, і управлінні країною. Ну такого, скажімо, в цивілізованому суспільстві визначального значення судів у формуванні влади не існує, а тому серед судів відбуваються дуже серйозні процеси. Дивіться, що відбувається зараз у Конституційному Суді, ну як можна серйозно ставитися до того, до тих заяв, які зробили п'ять Конституційних суддів, це можна тільки сказати словами Лермонтова «и жалкий лепет оправданья», більш нічого тут не скажеш уже, але до чого це може призвести, всі добре знають. Всі добре знають, що аби, скажімо, Указ Президента був хоча б так сформульований: відповідно до статті 90-ї, де дається право Президенту розпустити Парламент, він каже, що відповідно до цієї статті, влада в Україні не сформована, що загрожує відсутністю управління країною, і я, як Президент, розпускаю Парламент. Хто б звертався до Конституційного Суду – ніхто. Аби навіть звертався, то це звернення не мало б ніяких підстав, а коли Президент каже дуже цікаву фразу, в своєму зверненні, дуже цікаву, я не можу її не привести – перераховуючи статті 5-ту, 102-гу, 83-тю, він каже, послухайте уважно, звідси він каже про свій статус «для попередження

загроз державному суверенітету, який впливає з цих статей, та територіальної цілісності Держави, з цього зокрема, впливає обов'язок дострокового припинення», тобто Президент не каже про своє право, посилаючись на Конституцію, а що це впливає з його точки зору, з тих статей, які не мають, я уважно, кожен може подивитися, жодного навіть натяку немає в тих статтях на право Президента достроково припинити повноваження Парламенту. Тому це стало підставою для звернення до Конституційного Суду. А візьміть, скажімо, ту силу, яка називається коаліцією. Що ми не бачили, як поступово йде тиск, натиск на повноваження Президента? Бачили. Прийняття Закону про Кабінет Міністрів, міграція депутатів, загалом інші причини, які призвели до такої дії не продуманої і не адекватної з боку Президента. Я абсолютно підтримую Президента в тому плані, що він не міг не реагувати, не міг не реагувати на це, але ця реакція є неадекватною, тому що вона не відповідає ні Конституції, ні ситуації яка склалася. Я не бачу в Україні якихось процесів, скажімо, ну які загрожують війною, загрожують зіткненнями, величезною кризою, інфляцією, яка насувається на країну і Президент мусить рятувати. Все відбувається, якщо вірити статистиці, з точністю до навпаки, економіка розвивається, ніяких конфліктів у суспільстві, які б вимагали від Президента негайного втручання навіть на межі порушення якихось букв Конституції чи Закону немає. Що ж тоді? Які причини? А якщо немає причин, тоді навпаки оці дії Влади і Президента, усіх разом взятих, можуть призвести до того, що дійсно Україна може мати два Парламенти, і може мати два Уряди, і те чого найбільше бояться лідери всіх політичних сил, в будь-якому суспільстві, це розкол Держави, загроза суверенітетові, і реальний конфлікт з застосуванням сили. Ось три знову ж таки підстави, які загрожують будь-якій країні і політик будь-які рішення мусить приймати крізь призму цих трьох найважливіших проблем, які існують для політика. Так я назвав три, а подивіться хіба вони не провокуються цими процесами, які сьогодні відбуваються у суспільстві? Провокуються. Тому ми і наш Форум хотів допомогти Владі, я скажу відверто, ми пропонували, запрошували сісти за Круглий стіл і в такій не точно протокольній сфері, аурі, розглянути питання – Президент, Уряд, Голова Верховної Ради. Ну Мороз прийшов, більше ніхто не прийшов і не захотів виступити перед суспільством. Я ще в середині березня, бачу, що відбуваються неадекватні речі, звернувся з відкритим зверненням до Президента, до Голови Верховної Ради і до Прем'єра, в якому власне акцентував три основні моменти, для того, щоб розпочати процес узгодження треба стати на базу Конституції Закону, зробити зустрічні кроки один одному на зустріч, якщо одна сторона тільки робить кроки, інша зразу звинувачує, що вона проявляє слабкість. І третє, різними способами відкликати через Верховну Раду, через прийняття законів, указів, постанов, ті постанови, закони і укази, які прийняті з порушенням Конституції, і сісти за стіл. Тому, що не можна сідати за стіл, коли діють не законні акти, як сьогодні важко сісти за стіл, коли немає рішення Конституційного Суду, коли йдуть процеси з участю тисяч людей. Сісти можна за стіл, і я про це і зараз кажу, призупинивши дію тих документів, які прийняті починаючи з другого квітня, призупинивши, не відмінивши, і прийняти закон, ґрунтуючись на Конституції, в тому числі, про реальну участь у парламентському процесі народних депутатів, тобто закон, який забороняє мігрувати із фракції в фракцію, із фракції в коаліцію. Я не бачу тут проблем, щоб прийняти такий закон, абсолютно, тому що домовленість нічого не дає, вже була домовленість при Універсалі Національної Єдності, але ж він не має ніякої правової сили, а говорити про те, що наші політики не дотримуються слова, ну це просто краще мовчати тут, тому що, коли Конституції і Законів не дотримуються, про яке слово загалом можна говорити, про яку відповідальність можна говорити, тому я і пропоную сьогодні, що настав час дійсно нам подумати про об'єднання, повторюю, про об'єднання всіх Інститутів Громадянського суспільства, всіх

громадських структур, для того, щоб створити єдину Платформу, і з цієї Платформи, на мій погляд цікава така назва, з цієї Платформи, вибачте, як Ленін з броньовика, можна буде щось говорити людям, в чомусь їх переконувати і до чогось їх, ну скажімо, не закликати, а до чогось їх схилити, не користуючись власними амбіціями і власними бажаннями негайно сісти в крісло, а виходячи із інтересів українського суспільства. Дякую.

Олійник Б.І.

Дякую Леоніде Макаровичу за зважену доповідь, ви окреслили те, що є насправді, а не те, що комусь хотілось би. Запрошую до слова Віктора Лаврентійовича Мусіяку. Прошу.

Мусіяка В.Л.

Дякую Борисе Іллічу. І Борис Ілліч і Леонід Макарович окреслили всі основні проблеми, які тривожать суспільство сьогодні, я хочу звернути вашу увагу на те, що є очевидним, що криза владна, все більше перетворюється в кризу суспільно-політичну, тому що втягується все більше людей в ці процеси і все більш серйозне ставлення різних суспільних прошарків і політичних сил до того, що відбувається. Напруга зростає, криза зростає, але ми не бачимо від наших владних чільників прагнень, ну перш за все з боку, нажаль Президента, тому що з боку, скажімо, Парламенту, Кабміну весь час звучать воцання, що вони готові до переговорів, вони якісь готові кроки робити, Президент жорстко заявив, відмінити Указ я не збираюся. Вчора слава Богу, вони здається сіли за стіл разом з Прем'єром, але ні до чоґо не домовилися, але названо було якісь п'ятнадцять знову пунктів, чи кроків, чи пунктів. Знаєте, ми кожного разу намагаємося все таки шукати причини всього, що відбувається, я думаю, що це окрема буде розмова у нас, я думаю, цьому треба присвятити окрему розмову, причин всього цього, але не можна не звернути увагу на те, що ескалація цього процесу почалася тоді, коли абсолютно, як говорять, без наказано відбувалося з боку суб'єктів влади іґнорування Конституції, Законів, абсолютно вільне тлумачення своїх повноважень, прав, повноважень інших суб'єктів Влади. От скажіть будь ласка, коли ми приймали оте рішення про внесення змін до Конституції, коли ми це приймали – в якому стані, в якій ситуації, чи мали, значна частина наших колеґ політиків намір слідувати тому, що було прийнято. Дуже швидко стало зрозуміло, що малось на увазі вирішити одну проблему за рахунок прийняття цього рішення, а потім десь була мабуть надія, що все це ми відмінимо. Але вийшло так, що ось той орган, який мав виконати цю функцію – Конституційний Суд, став не дієздатний в той момент, ви пам'ятаєте. Я хочу якраз звернути увагу на ось цю проблему, проблему діяльності Конституційного Суду. Як би перші ж порушення Конституції новою владою, ми всі погодилися – нова влада, були різні причини, ми виходили важко із цієї ситуації, все, ми всі змирилися всі прийняли всі правила гри, які були започатковані, але нова влада мала зразу стати на Конституційні засади Перше засідання, Інна Германівна якось недавно на днях за Круглим столом, говорила, перелічувала, не всі звичайно порушення Конституції з боку Президента, але я маю сказати Інна, що я зразу звертав увагу на ті порушення, і між іншим, звертав увагу перші ж хвилини порушення при призначенні Голів Адміністрацій, пам'ятаєте, коли весь цей був, ішов процес на очах у всього суспільства, коли без представлення Кабінету Міністрів призначалися Голови Адміністрацій, ви ж знаєте це, перше Конституційне порушення. Я спочатку звернувся до Прем'єр Міністра, до Віце-прем'єра, Секретаріат Президента, виправте це. Ніякої реакції. Довелось, через десь тиждень, я дав інтерв'ю велике «Главреду» і все це виписав, потім пам'ятаєте, ці всі повноваження Ради Нацбезпеки, це Віце-президента фактично повноваження, і так далі. Я не про те, що це ось бачите з боку Президента, тільки

з боку його, ні. Але не було ніякої реакції на ці порушення, чому? Конституційний Суд, він би мав звичайно, давати відповіді на такі питання, до нього мали хтось звертатися і він мав давати ці відповіді. І вийшло так, пішло комом, на розчині цього, повна свобода тлумаченню вільному положень Конституції, і ніякої реакції, ніякої реакції, яка б заставляла ввійти у Конституційне русло. Це одна із таких причин, і ось сьогодні ви бачите ми дійшли до такої стадії розвитку цієї кризи, яка ставить нас у ситуацію очікування і довіри до останнього такого аргументу, який має дати Конституційний суд. Але ви бачите, що відбувається навколо Конституційного Суду, вчорашні обставини свідчать про те, що уже готується таке сприйняття можливого рішення, я вже говорю можливого рішення Конституційного Суду, тому що перенесення початку засідання це теж тривожна річ. Так от ставлення до можливого рішення Конституційного Суду, уже напрацьовується таке, що має бути недовіра до нього, яке б рішення не було, недовіра у суспільстві готується до цього. І виходить так, що це лишнє підтвердження, що немає нічого, що Конституцією передбачено у системі влади, щоб не було складовою гармонійною частиною цієї влади. Все має гармонійно працювати, як якась вивалюється частина цього механізму він починає збої давати весь цей механізм, і ми стаємо свідками таких процесів. Тому я думаю, по - перше, ми маємо що до дій Конституційного Суду теж виказати свою позицію. Так, ми по різному можемо ставитися до поведінки суддів Конституційного Суду, усі чекали, це перше рішення могло бути, і воно доленосне може бути для всього суспільства, це рішення. Ми маємо при всьому при тому залишити за Конституційним Судом оце право винесення такого рішення і поваги до такого рішення, іншого не має бути, і ми маємо це продукувати у суспільство, таке ставлення. По – друге, дійсно, ми вже різні пропозиції викладали, були різні ситуації, я думаю, що про них говорити немає що вони багато в чому співпадають з тим, що говорив, пропонував Леонід Макарович, але мова йде про те, що суб'єкти влади продемонстрували суспільству свою нездатність на співпрацю, і те, що от вчора десь Президент говорив на зустрічі з журналістами, іноземним журналістам, що він не бачить підстав для дострокових виборів Президента, то ви знаєте, треба демонструвати, що ви можете гармонійно працювати, ви всі суб'єкти Влади, і якщо якийсь із суб'єктів Влади не виявляє бажання співпрацювати з іншими суб'єктами Влади, то ви всі маєте піти до народу і сказати, ось наша позиція, будь ласка, до якої ви прихилиєтеся, і тоді отих суб'єктів або народ обере, або переобере і знову зробить так, щоб дати можливість налагодити нормальну роботу Державної Системи Влади. Я хотів би звернути увагу на те, що де що тривожні речі відбуваються, дивіться, криза не має позивів таких, посилив, до того, що пропонуються якісь виходи конкретні учасників цієї кризи, але одночасно є посили такі, нам не потрібні посередники міжнародні, ми самі розберемося. Вибачте, ви нічого не демонструєте того, що нам мало б свідчити, що ви самі розберетеся, але є у нас суспільство, є Інститути Громадянського Суспільства, у нас є люди, яким довіряє суспільство, так ви своїх, в середині країни, держави, суспільства знайдіть людей, яким ви довіряєте, які сіли б між вами, і хоча б вели засідання між вами, оцю розмову розпочали, ви й цього не хочете. Інститути громади суспільства мають заявити Владі про те, що ви не можете себе так вести, я думаю, що і сьогодні мовилось якраз, коли рішення будемо приймати про те, що ми будемо Платформу маємо задіяти з захисту Конституційного ладу в Україні, що саме таким чином ми на це реагуємо на таку поведінку, і має бути відкритою позиція всіх учасників конфлікту, не може бути такого, як у нас весь час відбувалося, вони десь про щось домовляються, потім Президент говорить, не виконали там якісь положення домовленостей, звіди, з іншого боку звучить, не виконує Президент ті домовленості, вибачте, ну що це за таємна дипломатія така. Має бути відкрита така політика, тим більше, якщо ви маєте їх як аргументи, ці домовленості. Це має

бути все перед суспільством, ви маєте показати про що ви домовилися, тим більше ось в такій ситуації, оті п'ятнадцять пунктів, покажіть будь ласка, що це за пункти ви пропонуєте, і ми можливо допоможемо вам розібратися з тим, в яких пунктах достатньо буде домовитися, щоб розвести цю кризу. І закінчуючи, я хотів би сказати, що Конституція є достатньою і необхідною основою для того, щоб вийти з цієї кризи, щоб на неї стати. Тільки на основі Конституції можна шукати, здійснювати пошук виходу з кризи. І ми маємо заявити про це Владі. Якщо вони хочуть за межами Конституції, за межами букви Конституції, і духу Конституції яким вони більше бажають керуватися, ніж буквою Конституції, то ми маємо сказати, що дух Конституції не буває без букви Конституції, і він пов'язаний з текстом Конституції. Ми маємо сказати про те, що є обов'язок Держави, записаний у 3-й статті Конституції, що обов'язок Держави керуватися тим, щоб забезпечувати здійснення прав і свобод людини громадянина, якщо отак будуть продовжуватися оці всі події, то буде, уже зараз відбувається, це, навіть те, що об'явлені ці вибори, якщо вони не дай Боже, 27 будуть проведені, будуть величезні порушення Конституційних прав громадян виборчих, а вони в основі лежать Конституційного ладу, третій розділ, ви знаєте вибори і референдум, якраз це те, що основи Конституційного ладу буде попірати. То ми маємо підкреслити ще і ще раз, Конституція, ось основа, на якій ми маємо здійснювати пошук виходу із цієї ситуації. Дякую.

Олійник Б.І.

Дякую Вікторе Лаврентійовичу. Кличу до слова Валентина Костянтиновича Симоненка.

Симоненко В.К.

Спасибо Борис Ильич за возможность высказаться по этому острому и принципиальному вопросу. Вы знаете, добираясь сюда на наш Форум, я проехал три площади забитые народом и окрашенные в различные цвета. Много цветов радуги на площади, но практически нет одного цвета, нашего национального цвета, жовто-блакитного. Все площади окрашиваются в те цвета, чьи партии представляются, я подумал с грустью, что год тому назад, когда мы задумывали общественно-политическую организацию «Украинский Форум», не думал, что мы через год будем сидеть, в смысле собираться, будем говорить в осаде этих площадей, где не превалирует национальный цвет, цвет нашей Украины. Теперь, уважаемые коллеги, что касается обсуждаемого вопроса. На мой взгляд, пути выхода из системного, политико-правового Конституционного кризиса в стране, лежит, прежде всего, в определении причин его возникновения. В анализе, анализе в процессе «...»сегодня в системе причинно- следственных связей. Определение причины, последствия их действия и путей выхода из кризиса. К сожалению, масса информации в большинстве случаев противоречивой, во многом не достоверной, обрушивается сегодня на головы наших людей и не проясняет ситуацию, а дезорганизует самосознание людей, размывает координацию их поведения. Компроматов и нарушений законов хватает на всех и у всех. Результаты на мой взгляд на лицо, в стране утверждается прогрессирующий правовой нигилизм, происходит полная эрозия власти, и кто как бы нас не успокаивал, что досрочные выборы в Парламент, это нормальные процессы, что их проведение, это система самоочищений, это элементарное зомбирование людей, это элементарное фарисейство. На мой взгляд идет процесс погружения страны в хаос, это подтверждает все. Появившиеся лозунги и репризы, что Югославський вариант, это не худший вариант, что худший вариант, это Белорусский вариант. Укринна делится на расцветку флагов, на расцветку там пять областей, там четыре области, там двенадцать областей и многие многие вопросы, которые подтверждают, что идет процесс погружения страны в хаос. Почему стала возможна такая ситуация? Я вот начну с того, что 23 марта,

текущего года, в интервью газеты «Известия», наш Президент, уважаемый Виктор Андреевич, на вопрос о политико-экономической ситуации в стране ответил, цитирую: «начну с того, что Украина прозревает сейчас в прекрасное время», вот эта статья у меня здесь лежит в портфеле, и с ним нельзя не согласиться об этом свидетельствуют положительные результаты социально-экономического развития страны за последние шесть месяцев, и стабильность бюджетного процесса, который мы, и я, как Председатель Счетной Палаты регулярно отслеживаю, и многие другие факторы. Стабильно работающая и принимающая законы наша Верховная Рада. Но, ровно через девять дней выходит Указ Президента о досрочном прекращении полномочий Верховного Совета Украины, где «прекрасное время» уже характеризуется, цитирую опять «як реально передумова узурпації Влади в Україні, загрожує Національній Безпеці, спричиняє дестабілізації політичної ситуації в Державі, створює потенціальну небезпеку». Напришивається вопрос. В чем же причина, такой диаметральной оценки событий, и принятый решений, приведшей страну к системному политико-правовому кризису? В субъективных или объективных причинах, внешних или внутренних факторов? Именно это определение должно быть основой для выработки мер и решений по выходу из кризисной ситуации. Анализируя сложившуюся ситуацию, ясно одно, что аргументы и ссылки на статьи Конституции, приведенные в Указе Президента, не дают ответа на закономерные вопросы, ибо по своей сути Основной Закон любой страны, это закон прямого действия. А именно положение 90-й статьи Конституции как раз и не нарушалось, и на него нет ссылки, в этом Указе. Отсюда можно предположить, что сработала совокупность чисто субъективных факторов. Прежде всего, на мой взгляд, это попытка взять реванш за проигранные прошлогодние, идеально чистые и демократические выборы. Либо инстинкт самосохранения, либо действия основополагающих принципов нашего бытия. Власть, самый прибыльный бизнес, плюс убежденность, а может и договоренность, что легитимность досрочных выборов будет определяться не нами с вами, не наш народ, а за рубежом, со знаком плюс легитимные только тогда, когда результаты выборов будут положительные для инициаторов создания Указа Президента, то есть оппозиции. Такое развитие событий мы не должны допустить, досрочные выборы не решат, по моему глубокому убеждению, ни одной существующей проблемы, политико-правовой проблемы, существующей в стране. Самоочищение, превратится в самоуничтожение, и какие мы выйдем, какая наша страна выйдет из этого хаоса еще не известно, с какой раскраской и с какими границами. И второй аспект, а сколько стоит Указ Президента по досрочным выборам. Это не те 350 миллионов гривен, о которых говорят сегодня все и многие, это стоимость самих выборов, зарплаты. И 350 миллионов, это не малая сумма, ее тоже еще где-то надо найти, а цифра для экономики, сколько будут стоить последствия этих выборов, и эта цифра, будем так говорить, по предварительным подсчетам, прежде всего в разы и на порядок выше в потере экономического развития. Сегодня понижение рейтинга инвестиционной привлекательности дает нам на 40% меньше инвестиций. На инвестиционном - инновационном развитии нашей страны в этом году можно поставить крест. Так что же нам делать? А, на мой взгляд, это надо немедленно отменить действие Указа Президента о досрочных выборах, я здесь приостановить, я думаю, что надо отменить этот Указ Президента о досрочных выборах, а затем отменить все постановления Верховного Совета, Кабинета Министров, принятые как реакцию, на Указ Президента. И необходимо сделать все, чтобы все ветви власти вернулись в действующее Конституционное поле страны. Надо привести все политико-правовые процессы в стране из турбулентного состояния в ламинарное состояние. Я здесь выписал себе слова Конфуция, не улыбайтесь только, «наводить порядок в стране надо тогда, когда еще нет смуты», это сказал

Конфуций за долго до всех наших событий, а затем, когда все станет в ламинарное состояние, безусловно, надо проводить выборы. Ту или иную должность. Должен иметь прежде всего чувство ответственности, за то, что ты сел в это кресло, и работать на результат. Потому, приведя в порядок наше законодательство, с учетом тех проб и ошибок, которые мы прошли за эти два года, провести действительно выборы всей вертикали власти. Такие есть предложения. И последнее. Мы сегодня будем принимать или отрабатывать, у нас есть проект Резолюции, он принципиально подходит, но я бы все таки говорил, так как это уже не второе наше обращение к власти. Во-первых мы должны изменить тон этого обращения, дать палитру, или, как говорится, фон на фон социально-экономического состояния страны на который происходит ее развал или весь это кризис, это с одной стороны, то о чем говорил Леонид Макарович. С другой стороны на первом месте поставить те действия, которые нужно власть имущим принять, для того, чтобы не доразвалить страну до конца, это отменить все указы и все последующие постановления, и тогда уже в Конституционном поле наводить должный порядок. У меня все. Спасибо.

Литвин В.М.

-Борис Ілліч, можна я по ходу одне питання уточнить?

Олійник Б.І.

-Прошу.

Литвин В.М.

- Валентин Костянтинович, ну по-перше мабуть, раз ви екстраполюєте ситуацію на нашу з Першим, Другим Секретарем, їх послали навряд чи до Бога, так, десь в інше місце, раз ви екстраполюєте ситуацію, по-друге, ви не брали в кавички, коли казали слова такі, що вибори ідеально чисті, демократичні чи ви так і вважаєте?

Симоненко В.К.

- Нет, так это не я говорю, это слова оценки, нет, это слова оценки которые дали нам международные организации. Я не могу сказать, я вам говорю.

Супрун Л.П.

- Скажіть будь ласка, чи ми можемо працювати в режимі запитань, Борис Ілліч? Людмила Супрун, ось я, з цього боку. Борис Ілліч.

Олійник Б.І.

- Так

Супрун Л.П.

- Прямо я, напроти вас сиджу, ось.

Олійник Б.І.

- А, Людмила.

Супрун Л.П.

- Скажіть, чи можемо ми короткі питання задавати по ходу виступів, чи... так?

Олійник Б.І.

- Звісно можна.

Супрун Л.П.

-Я постараюсь дуже коротко, у мене їх два. Насправді, будь який указ, який сьогодні прийнятий, чи постанова, вони є фактом. І ми повинні не намагатися допомогти владі, ми повинні формулювати від імені суспільства, я думаю що це буде спільна наша позиція, вимоги до Влади як такої, вимоги. Ми громадянське суспільство, а не допомагати їм, вони самі заварили цю кашу, а наші – вимоги, перше. Друге, нам необхідно сформулювати той перелік дій, які ми хочемо від них почути, в першу чергу це стосується законодавства, бо не законним і не Конституційним було і рішення, в свій час Верховної Ради, заборонити Конституційному Суду розглядати питання, які стосуються Реформи –це перша

була помилка. Конституція і трактування Конституції це повинно бути недоторканим. Як тільки до неї доторкнулися перший раз, перший раз згвалтували, другий раз було вже що завгодно. У мене такі питання, коротке. Проведена Конституційна Реформа, формується Парламент, формується коаліція, формується Уряд, який є виконавцем бюджету, чи може в таких умовах Рахункова Палата від імені Верховної Ради здійснювати контроль за діяльністю Уряду? Тобто, фактично Рахункова Палата сьогодні втрачає незалежність, бо вона формується Верховною Радою, і коаліція, бо не може сам себе Уряд контролювати як він витрачає кошти. В цих умовах, які існують сьогодні, слава Богу, що є така незалежна людина як Ви, але можливо станеться так, що наступна людина яка буде, тобто не може Уряд сам себе контролювати як він виконує, тому тут треба вносити зміни до Конституції, які стосуються і контролю за використанням коштів з боку Влади це тільки одне питання. На мій погляд, сьогодні не працює Конституційна комісія, яка створена Президентом. І нам треба ставити питання, нам з вами, про те, що ми вимагаємо підійти саме до розгляду цього питання, до змістовної частини, почати готувати зміни до Конституції, які знімуть на майбутнє проблеми, які виникли сьогодні в протистоянні між гілками влади.

Симоненко В.К.

-Я отвечу на один вопрос. Я на первый вопрос, может ли Счетная Палата быть независимой. Принцип независимости, принцип независимости, прежде всего поддерживается тем, что мы избираемся всем Верховным Советом – раз, мы выбираемся на срок, на срок, больше чем любая канденция как Президента, так и Верховного Совета – это два. Принцип независимости заключается в том, что нас практически невозможно уволить с работы, за семь лет не нарушая Конституцию и закон – вот в чем принцип независимости заключается. А дальше он развивается в том, что мы работаем по собственному плану, по собственному плану и в том, что мы являемся беспартийными, вот в чем принцип независимости. Это не я придумал, это Всемирная Организация ИНТОСАЙ которая объединяет, как и Организация Объединенных Наций 212 государств мира, приняла такие принципы независимости в Счетных Палатах которые существуют во всех демократических государствах. И независимость Счетной Палаты это уровень показания демократического развития того или иного государства, вот и все. Здесь безразлично, а мы говорим правду, а на правду нужно реагировать, поэтому сегодня, когда я задаю вопрос, а сколько стоит указ Президента? Этот вопрос не задается. Мы сегодня говорим, что у нас всего-то инертности экономики мы не почувствуем в апреле месяце удар по экономике, но в мае месяце мы уже потеряем как минимум полтора миллиарда доходной части бюджета. Вы это прекрасно знаете, как человек, который много лет занимались бюджетным процессом, а дальше пойдет еще лавинообразный процесс, вот в чем суть вопроса.

Семиноженко В.П.

- Щодо Конституції. У нас в рамках роботи Громадянської Конституційної Асамблеї, як результат Резолюції, яка прийнята була на одному з наших Круглих Столів. Працює все дуже серйозно фахова група, яка розробляє зміни до Конституції. Як продовження Конституційної реформи і цей варіант ми хотіли би також на всебічне обговорення передати, я думаю, залучені всі, хто сьогодні зібрався, і ті, хто як правило бере участь у подібних дискусіях.

Олійник Б.І.

Дякую. Я нарешті може діждуся, хто же ввійде в регламент, чи ми оптимально його визначили, я без ніякого натяку, я запрошую Володимира Михайловича Литвина до слова.

Литвин В.М.

Шановний Борисе Іллічу, Леоніде Макаровичу, шановні колеги, я думаю нам треба звузити тему нашої розмови, бо цілком очевидно, що має рацію Володимир Костянтинівич, коли каже те, що хочуть впарити народу, що вибори – це дуже дорого завжди, так я можу сказати, що потрібно розуміти, що демократія завжди дорого коштує, якщо влада не може знайти вихід з ситуації слово своє може сказати народ. А якщо тут розробити розрахунки, то давайте скажемо, 130 мільйонів на фінансування п'яти політичних партій, можна ці гроші скерувати на вибори. Другий момент, 350 чи 340 мільйонів з них третина зразу повернеться в бюджет, тому я хотів би, щоб ми не лякали на такому рівні людей, що ви все втратите... ми втратимо значно більше навіть на прикладі одного Луганськтепловозу. Я думаю тут як раз є привід для економічного аналізу. От, ця влада дуже дорого обходиться народу, і друге, я сьогодні от спостерігав, як і ви всі на вулицях і в магазині зокрема, побачив, що всі люди підходять і дають до каси двісті гривень. Це зрозуміло що вони отримали гроші за акцію, і у мене таки виникла асоціація, що людям сьогодні платять гроші за квиток на «Титанік». І друге. Ви знаєте, я думаю тут Леонід Макарович чудові слова наводив поета, я хочу теж сказати відомі слова:

Я сердцем никогда не лгу,
Я скупее стал в желаниях.

Ми повинні очевидно тут бути максимально відвертими і скупко говорити про те, що відбувається в країні. Цілком очевидно, що зараз всі зосередженні на тому, щоб проаналізувати вчинок Ющенка, бо ніхто не вірив що він такий поступок може зробити, але ніхто не говорить про причини і наслідки які очікують країну. Знову ж таки, зрозумілим є те, що при причині для відповідних дій з одного і з іншого боку були. І давайте про це скажемо не дивлячись на наші політичні вподобання. Причини були. Друге, правових підстав для прийняття тих рішень, які прийняті – немає. Вони притягнуті штучно за вухо за принципом політичної доцільності, за принципом нашого попереднього спадку, що той хто має посаду він не підлягає, його дії не підлягають ревізії. Ми сьогодні маємо революційну ситуацію, яка на щастя поки що не переросла в революцію, бо коаліція на чолі з Урядом ще не можуть освоїти владне поле яке визначили їм зміни до Конституції вони його тільки помітили, а Президент і його союзники вже не можуть утримувати ситуацію так як вони її сприймали відповідно до попередніх Конституційних реалій. І я думаю з одного й іншого боку, зграї товаришів підштовхують до радикальних дій. Знаєте, коли я спостерігаю зустріч Президента з Прем'єром, Прем'єр з одного боку сам а з другого боку три чоловіки, цілком зрозуміло, що розмови цілком рівноправної не буде, діалогу не буде. То ми повинні мабуть зафіксувати, що, таку реалію, що правових шляхів для подолання політичної кризи немає і, я думаю, якщо цю тезу сприйняти, з нею погодитися, треба зафіксувати в документі, немає правового виходу і не буде його, може бути лише політичний. Сподіватися на суди марно, бо будь яке рішення не буде сприйнято суспільством легітимне у політико-правовому моральному вимірі, будь яке рішення суду і будь якого суду. Відносно Громадянської Платформи захисту Конституційного ладу. Давайте скажемо чесно, це потрібно, але це чергове марення. Бо ніхто ж не звертає, за великим рахунком, уваги на ті рекомендації, які відпрацьовувались на цих Круглих Столах. Ви зверніть увагу на це, шановні колеги, що інтерес вже втрачений з боку засобів масової інформації, бо немає практичного результату, бо ніхто не читає тих пропозицій, які напрацьовуються. І важко захищати те, що не роблять за посадою представники влади. Цілком очевидно, що Володимир Костянтинівич правильно говорив, про те, що нам треба проаналізувати причини, а ми говоримо поки що про наслідки. Причини –це вибори. Бо всі хотіли проголосити вибори 2006

демократичними, оскільки розраховували на наступний крок, прийняття плану щодо дій відносно членства в НАТО, а для цього потрібні були демократичні вибори. Підрахунку не було демократичного, ви це знаєте. Бо якщо на Закарпатті, в селі, де шістсот виборців, із них сімдесят відсотків на виборах, а офіційно проголосували шістсот один людей, то про які демократичні вибори може бути мова і суди, на превеликий жаль, на це жодної уваги не звернули. Я хочу сказати, що правових підстав для розгляду судами було на багато більше, ніж це було в 2004 році, де були емоції, не було фактажу. Ще одне, складне наше минуле. Ми не знаємо і не вміємо жити в демократії. Нарешті, ці наші політичні реалії, коли сьогодні політики за великим рахунком спекулюють на настроєм людей і розколюють Україну. За рахунок цього, вони підтримують всій рейтинг, але страждає від цього Україна і дії під політичний момент. Ніхто не прораховую які будуть наслідки тих, чи інших дій три, чотири кроки уперед. Знову ж таки, продовжується з'ясування стосунків від 2004 року, з'ясування стосунків на рівні двох ментальностей, двох світоглядних позицій світосприйняття нашого сьогодення і нашого минулого, і знову ж таки, це персоніфікація політики. Ми приймаємо рішення під персони, не під систему, не під потреби, а під персони і імпульсивні кроки, які завжди облагороджувалися як продумана політика. Раніше була відповідна система яка це робила, а сьогодні вони демонструють свою нежиттєздатність. Ми маємо реактивну політику як наслідок ослаблення держави. І нарешті, не менш важливе про що я хотів би сказати, це те, що фронт холодної війни між Росією і Сполученими Штатами Америки пролягає через Україну, це не мої слова, а американських радіанологів, які були сказана нещодавно в газеті «Факти», а звідси й заяви, і звідси намагання спертись на ту, чи іншу позицію. У нас же ніхто не відреагував, якщо у нас державні мужі на заяву з боку Парламенту Росії. Це пряме втручання в внутрішні справи країни. Але одні не мають часу, а інші, хочуть сподобатись, страждають від цього власне – Україна. І нарешті останній момент, про який я хотів сказати. Шановні колеги, ну, я зараз вже завершую, я тут повністю підтримаю Людмилу Павлівну, що треба чітко сформулювати вимоги до Влади, а не пропозиції. Якщо хочете, потрібно щоб громадянське суспільство виготовило ультиматум і сказало що, треба або такі дії чинити, або ви всі йдіть туди, куди послав Валентин Костянтинович Симоненко. Відносно Круглого Столу, Борисе Іллічу, дак стіл з круглими, заокруглений, квадратний він уже не можливий. Ми повинні зрозуміти, що вибори будуть, питання в іншому, коли і в якому форматі. Бо примирити можна на короткий час, коли домовляться і в черговий раз поділять якісь портфелі в цій країні. І поділять ще те, що можна ділити, питання ще в одному і головному, легітимність виборів. Вони повинні бути визнані, оскільки ми маємо небезпеку якщо отак будемо сунутися до 27 квітня, до 27 травня, то тоді не потрібно проводити вибори, просто умовно поділити голоси серед тих, хто взяв участь у виборах, але легітимності таких виборів не буде. І відносно посередників, уже шукали посередників, зараз звернулися, якщо я не помиляюся, знову до Кваснівського, якщо не будуть дотримуватися голосу розуму, то нічого посередники уже не дадуть. І відносно вулиці. Вулиця – це відчуття слабкості і не легітимності позиції. Це намагання за рахунок вулиці підкріпити себе, зробити себе більш мужніми. Відносно домовленостей, я завершую, і п'ятнадцяти пунктів. Я думаю це якщо буде, то це буде чергова змова. Це буде вже не пакт Молотова -Рібентропа, пакт Ющенка - Януковича, який дозволить домовитися на короткий результат і відтермінувати конфлікт. І суспільство, знову ж таки в економічному плані, міжнародному плані, буде втрачати, бо знову будуть всі жити розумінням того, що конфлікт рано чи пізно, треба тільки привід для конфлікту, він знову ж буде. Ви знаєте, я виві декілька законів політичної боротьби. Сталін колись казав «По мірі утвердження соціалізму загострюється класова боротьба» у нас, по мірі утвердження

державності загострюється політичне протистояння в країні. Мирного співіснування двох світоглядів в Україні не буде, це має зрозуміти вся країна. Воно може бути і можливо за однієї умови, що буде український компроміс в українському варіанті. Хтось здасться комусь. Більшого не буде. І країна стомилася обслуговувати політиків, які фактично спекулюють на настроях людей і поглиблюють розкол, а не зшивають країну. Україна переходить, на моє переконання, до категорії держав що не відбувалися дефакто. Україні чикає сумне минуле, вона є заручником політичного протистояння, потрібні кардинальні зміни. Відносно кардинальних змін. До того, що вже пропонується Форумом, я взяв на себе певну сміливість запропонувати чотирнадцять пунктів, передав їх Президенту України, передав їх Прем'єру, Голові Верховної Ради України, скажу вам відверто, зрозумів що це нікому не потрібно. Вони такі: треба припинити вулицю, друге, відновити Конституційний лад, призупинити ті всі рішення які по наприймали, і забезпечити чітке виконання Конституції. Конституція дає можливості для маневру. Імперативний мандат потрібен, бо всі говорять про те, що світ не знає імперативного мандату, але світ не знає дубової, кондової української виборчої системи. Треба внести зміни до закону про виборів, передбачити дострокові вибори відмовитися від закритих списків і треба мабуть на нових основах сформувати Конституційний суд. Цей Конституційний Суд політизований, він розірваний, його не буде, і довіри до Конституційного суду найближчі п'ять років ніхто не відновить. Відновити мабуть треба призначення Ради Національної Безпеки і Оборони і вжити ряд інших заходів, а не просто сьогодні вимагати прийняти Універсал національної єдності як закон, це рівнозначно буде тому, що прийняти закон, що треба виконувати Конституцію України. Мені здається, що доопрацювання отих пропозицій, які запропоновані Українським Форумом, вони повинні мати імперативний характер, інакше, добрі побажання не будуть сприйняті. Я дякую за терпіння.

Оліник Б.І.

Дякуємо Володимире Михайловичу. Час додається, оскільки ви внесли конкретні резонні пропозиції. Зараз я запрошую до слова Інну Германівну Богословську. Прошу Вас.

Богословська І.Г.

Дякую. Доброго дня. Я би хотіла зараз багато в чому не погодитися з тим, що казав Володимир Михайлович, але я цього робити не буду, бо немає часу. Я би хотіла повернути в інше русло і сказати декілька тезисів. Які з моєї точки зору замовчуються зараз в суспільстві, тому що українське суспільство і політикум з'явилися не готовими до того, що в країні, яка будується як демократична і правова, з'явиться потужна екстремиська сила, політична сила, і багато в чому такі наслідки, які ми зараз маємо – це наслідки зростання екстремізму в політиці, і екстремізму зараз і в суспільстві. Частина суспільства стала піддаватися на екстремиські заклики, це величезна небезпека про яку ми з вами не говоримо. Я думаю, велика проблема в тому, що цю екстремиську силу очолює жінка, і український політикум, який є сексистським політикумом, там взагалі одні чоловіки просто не знають як поводитися, коли б це був чоловік вже і в пику б дали і визвали б там на розбірки, а з жінкою не знають як поводитися. Але шановні, я хочу вам нагадати, що коли у Франції політична сила Ліпена отримала більш ніж 25% голосів, вся Європа стала на дибки, тому, що політична сила, яка базувалася на ідеології солідаризму отримала таку величезну кількість підтримки електоральної, в країні, яка вважається одною з демократичних стовпів. Сьогодні подивіться будь ласка на програму БЮТу, ідеологія солідаризму прописана, і в програмі прямо вказано, що ця політична сила буде свою політичну діяльність на ідеології солідаризму. Солідаризм – це Муссоліні, солідаризм - це предтеча націонал-фашизму, націонал-соціалізму, і ми просто не помічаємо цього. Як не

помітили на Майдані початок повного нехтування Конституції. Пам'ятаєте перший Декрет, який було прийнятий на Майдані? Це був Декрет про те, що в Україні відмінюється діяльність Конституції і всіх прийнятих законів. Ви не пам'ятаєте, чи вже забули, як на Майдані почали готувати списки ворогів народу, до яких заносили членів суду? Все це нам здавалося, я теж під час Майдану закликала голосувати за Ющенка, до речі, тому в тому числі це і моя провина, як і провина багатьох політиків в Україні, які розуміли, що під той час це було правильно, але ми не зупинили це. І правовий нігілізм закладений там, зараз проріс і породив екстреміські політичні сили, і суспільство і політичне суспільство з'явилися не готовими до ідеології солідаризму, до абсолютно агресивного популізму і до абсолютно безсоромної брехні, яку взяли на озброєння екстреміські політичні сили, які фактично і розбурили зараз політичну складову суспільства. До речі, я категорично не згодна з цим, як юрист і знаток в Теорії Держави і Права, що зараз є революційна ситуація в Україні – її абсолютно немає! Тому що суспільство тільки може скласти революційну ситуацію, а в суспільстві немає, немає потреби в революції в суспільстві. Тому що суспільство влаштовує економічна ситуація, більш-менш влаштовує те, що зараз є, але суспільство безумовно чекає на реформи, але до революції це не має жодного відношення. Тобто, перше: політикум і українське суспільство з'явилися не готовими до появи і до зростання в Україні екстреміських політичних сил, і ми повинні знайти відповідь на екстремізм, на політичний екстремізм, бо це дуже небезпечно. Друге: в Україні немає революційної ситуації, і політична криза ще не переросла в суспільно-політичну і в громадянську кризу, і наше завдання зараз поставити бар'єр на розростанні політичної кризи до можливої суспільно-політичної кризи, до можливої революційної ситуації. Третє: про що з нашої точки зору, з точки зору «Віче», треба безумовно казати. Всі ті партії, особливо три блоки, про які точно ми можемо сказати на підставі документів, які були отримані у Вищому Адміністративному Суді, три блоки не пропустили у Парламент: це блок Вітренко, блок Литвина і це «Віче». Ми маємо докази того, що це було зроблено навмисно, але сьогодні ми не можемо покласти свої власні образи на те, що ці вибори не були демократичними під час підрахунку голосів на цю громадську та державну ситуацію яка є сьогодні. Віче, наприклад, каже, що да, ми вважаємо не законним те, що порушили права наших виборців, наша партія не представлена в Парламенті, але ми не вважаємо це за причину сьогодні вимагати дострокових виборів, коли це руйнує Державу і суспільство, це дуже не безпечно для Держави і суспільства. Тобто ми, «Віче», закликаємо всі політичні партії які не пройшли до Парламенту зараз набратися державницького підходу до справи і зрозуміти, що вузько - партійні інтереси зараз повинні бути покладені на алтарь державних інтересів. І ми не можемо зараз ставити наші власні політичні інтереси вище ніж державна безпека і суспільний лад в країні. Четверте: ми повинні сьогодні відповісти собі на запитання, чи дійшла політична криза до того стану, коли без дострокових виборів не можна розв'язати цю кризу. Скоріш за все, ми вважаємо, що це так. Але далі запитання, чи можна зараз за діючим українським законодавством провести дострокові вибори таким чином, щоб вони були законними, легітимними і щоб їх не можна було оскаржити, і ми кажемо ні. Тому, перше що треба сьогодні зробити, це зупинити ескалацію конфлікту, тобто знайти відповідь тим екстремістам, які брешуть кожен день, до речі, брешуть що в будь-яких країнах Президенти розпускають незаконно Парламенти і це є нормально, кажуть що дострокові вибори це нормальна практика західних країн, але це нормальна практика тоді, коли чи сам уряд вимагає дострокових виборів, чи сам Парламент приймає рішення про дострокові вибори, але жодної країни останніми десятиліттями не знайдемо, де, примусово в порушення, до речі, Конституції Президент розпустив Парламент. Ми повинні знайти відповідь екстремізму, ми

повинні посадити політиків за Круглий Стіл, ми повинні змусити їх це зробити і, я думаю, що поки люди не підуть з вулиці це є на це шанси, тільки люди підуть з вулиці у тих екстремістів які це зробили з'явиться таке враження, що все вже спокійно, їх підтримують всі, ніхто не проти, тому зараз вимагати того, щоб людей убрали з вулиці, я думаю, це не вірно. Якби вони там не стояли, навіть на п'ятому каналі визнають вже, що десь вісімдесят відсотків і з іншого і з другого боку це ідеологічні сторонники, прибічники тих чи інших політичних сил, це дуже важливо. Тобто зараз казати, що всі ці куплені люди це просто не повага до власного нашого з вами суспільства і народу. Нехай стоять, нехай вчаться як громадянське суспільство будується, це теж складова необхідна. І безумовно треба терміново і, я думаю, що Український Форум може це зробити, завдяки тому, що тут багато фахівців, юристів, політологів, треба просто терміново скласти робочу групу, розробити необхідні зміни і доповнення до закону про вибори. Преш за все, щоб привести його в такий стан, щоб можна було проводити дострокові вибори законно і чесно і легітимно і зробити Конституційну Асамблею, довести це до справи чи це буде робити Громадянська Платформа, до якої до речі і «Віче» і Ліга на захист демократії Конституції приєднується і про це ми зараз теж кажемо, давайте не чикати поки хтось зробить, ніхто не зробить, поки ми самі не зробимо, не запропонуємо після того, щось воно піде. Тому я прошу прийняти сьогодні рішення про створення двох робочих груп, перше, по доопрацюванню закону про вибори, другу про доопрацювання Конституції. Давайте почнемо і цей процес набери сили і нам зараз не важливо хто автор цього, нам важливо, щоб суспільство дало відповідь на ту політичну кризу, не розгорнувши політичну кризу до громадянсько-політичної чи суспільно-політичної кризи. Дякую за увагу.

Мусіяка В.Л.

- Дозвольте будь ласка одну репліку, Борис Ілліч, дозвольте оскільки тут йшлося про мене. Я вже стомився чути про наявність юристів і заслужених юристів. Я думаю, треба говорити про суть речі, а не педалювати на тому, хто більше заслужений. Бо цілком очевидно, що точка сидіння визначає точку зору. Я виходжу з того, що якщо є політична криза, то вона може й виникнути в умовах і призвести до революційної ситуації. Інше питання, чи переросте революційна ситуація в революцію на це відповідь дасть час і розвиток подій, для цього не потрібно бути юристом, просто треба знати дещо історію. У нас виходить так, що ми добре знаємо що відбувається за кордоном, які там процеси і не знаємо, те, що відбувається в країні. І відносно того, що на вулицю вийшли всі люди за покликом серця, ви прекрасно знаєте, за яким покликом серця вийшли. І в даному разі, це якраз вияв поваги, вияв об'єктивності до того, що відбувається, що не можна долучати на всій бік вилицю, зорганізувавши її, для того, щоб довести ситуацію до абсурду, повинні говорити політики. Повинні говорити такі Круглі Столи. Дякую.

Карамазін Ю.А.

- Я хотів би вас просити, щоб ви не підмінювали поняття людей, які уособлюють ту чи іншу ідеологію ідеологію. Тому що якщо йти за вашою логікою і комуністів і соціал демократів сьогодні теж з ними треба попроситися, тому що в історії теж було багато поганого. З іншого боку, я є сповідую дуже давно солідаризм і знаю, що ідеологією його Юлія Володимирівна списала його у мене, але вона, повірте, не знає що це таке, хоча це стара українська ідеологія. Я думаю, що за своєю натурою ви теж є солідаристами. Дякую.

Богословська І.Г.

- Ні в якому разі. Я хочу більш додати, що людина яка працювала у нас в апараті і постійно нав'язувала нам що ми щось таке постійно робили перейшла до неї і написала ці речі -солідаризму.

Карамазін Ю.А.

- Чи можу я сказати одне слово –репліку. Шановні, ідею солідаризму каже, що доля будь-якої людини може бути покладена на алтар завдяки інтересів суспільства. Я категорично ніколи не прийму такої ідеології і тому ніколи, ви не побачите мене серед прибічників ідеології солідаризму. Дякую.

Олійник Б.І.

Дякую. Запрошую до слова Валерія Павловича Пустовойтенка.

Пустовойтенко В.П.

Я дякую. Я дав собі слово так для всіх що політикою не буду займатися, що потрібно десь чимось іншим займатися. Дякую за запрошення Володимире Петровичу за запрошення на засідання Українського Форуму. І слухаючи виступи тих, хто присутні тут, хотів би перше, щоб ми всі, запрошені для того, щоб ми почули, що у нас проходить в Державі? Відсутня повністю політична культура, повага повинна бути друг до друга, вільне, як то кажуть, висловлення свого бачення яке є в цьому залі, взагалі в нашій політиці багато іншого. Тому я зроблю репліку на декілька виступів, з вашого дозволу, а потім повернусь і хочу сказати, що в тому, що проходить в нашій країні, більшість хто присутні в цьому залі теж винен, в тому числі і я особисто. Тому, що ми інколи дивилися на ті процеси, які проходили в Україні, ага – тихенько, а вдруг переживемо, домовилися раз, домовилися другий раз і пішли далі. Ми створили в цьому будинку, що називається Український Дім злагодою що пам'ятаєте, потім ми створили блок «За Єдину Україну» презентували тут, який очолював Володимир Михайлович Литвин, а потім, коли зайшли в Парламент все зробили для того, щоб його розвалити, тому що Володимир Михайлович Литвин уже мав відповідні рейтинг і це був прототип можливо майбутньої партії, або політичної партії яка могла б прийти до влади. А потім, коли ми пішли на Президентські вибори, і в тому числі, я підтримував Віктора Федоровича Януковича, я очолюю блок «Разом заради майбутнього» і він знову розвалився, тому що пішло-пішло, почали шукати ту кон'юктуру і особисті питання кожного, або більшості і хто туди входив виходить на перший план і все ламалося, так і сьогодні проходить. І мені не зовсім приємно що так сталося, тому перше хочу сказати, що указу Президента, тут казали про ціну, а ціни немає, щоб ви знали, він –безцінний. Тому що ми повністю втратили авторитет на міжнародному рівні, це на сто відсотків. Інвестори, які збиралися приїхати в Україну або прийти, ми інколи приводимо приклад по Росії, там двері відкриті, в АПЕП входять, газові питання там до нас уже ніхто не прийде. В економічному плані цей рік втрачено абсолютно хоча б і не казали що ріст виробництва в березні місяці 10%, ніхто ж не працює сьогодні, всі люди на вулиці, що в регіонах, що тут в Україні. Тому нема ціни указу Президента. Не знаю, я думаю що преса уже розійшлась, буде якийсь буліт але цього немає. А тепер конкретні пропозиції, що потрібно зробити. Потрібно щоб не Конституційний Суд працював і розглядав питання в прямому ефірі, а щоб сіли за стіл ми, повинні в Резолюцію записати: Президент України, Голова Верховної Ради України, Прем'єр Міністр щоб вони публічно при всьому українському народу вели цю дискусію, а народ тоді визначить сам і не треба коментувати у кого вавка в голові і чому це сталося і до чого ми прийшли. Хочу Валентин Симоненко ще тут є чи вже пішов? Єсть, одеський вислів, я хотів би при ньому сказати, що «жадность ффраера сгубила» тому що більшість на стільки стала жадна, що ось Юра Кармазін він одесит так само як і я. такий вислів єсть. А мало було більшості, почали займатися тим питанням, що не потрібно, а тепер дочекалися призвели до того, що стала політична не стабільність в нашій Державі, от до чого ми дійшли. Оце сором, те що проходить у Державі і я всіх політиків поважаю, але наскільки наш Форум сьогодні потрібен людям, що ми можемо зробити і як впливати на тих людей які сьогодні на вулиці стоять, і на ті події, які проходять у нашому суспільстві. Я собі накидав тут дуже багато питань, які можна говорити. Я по-перше хочу сказати, що потрібно у

владі працювати позапарламентським партіям. Якщо це не буде зроблено, буду супротив постійно. Це стосується і Верховної Ради і Уряду і в тому числі Адміністрації Президента України. От зі мною рядом Валерій Коновалюк, він пам'ятає, як ми підписували угоду після того, як знали Тимошенко, призначала Єханурова була коаліційна угода про нашу єдність. Нічого не було, Універсал підписали і знову він не виконувався і ті всі члени підписанти, які підписували цю угоду вони повністю розвалились, тому тільки Конституція може стати тим основним законом і потрібно працювати в рамках Конституції, це Основний Закон нашої Держави. А щоб він працював, я хочу сказати, тут я хочу повернутися до свого невеличкого виступу, який називався «На шляху до реформи політичної системи України потрібна оновлена Конституція». Виступ цей 3 липня 2002 року, пройшло п'ять років. Де сказано про проект «Єдина Україна –реформа чи криза». Це була, це те що пішло в Парламенті. Далі пішло про перспективи політичних криз необхідності третьої сили. І хочу вам сказати, скільки ми не збирались би і не говорили, що якщо сьогодні у Парламенті була третя сила, яка була б , так називаємо, «розводящою». В нашому суспільстві ніколи б тих подій які проходять в Державі не було б. тому що, треба щоб хтось став посередині між більшістю в коаліції і «Нашою Україною» і Тимошенко, які сьогодні у Парламенті. Нажаль, тепер такої третьої сили нема, а ми ж її тільки хотіли зробити. І от сьогодні обговорюємо ці питання, якщо ми сьогодні не станемо на шлях створення нормальної третьої сили, от Інна сказала, треба готувати закон про вибори. Ну підготують новий, а хто на вибори піде? З ким буде боротьба? Сьогодні рейтинг відповідно у Януковича. Тимошенко плюс «Наша Україна», ну там чуть-чуть десь додати і все. І далі ж немає, тому якщо ми не станемо на шлях об'єднання третьої сили, абсолютно нічого не буде. Тепер про систему Влади. Подивіться Влада яка, Президент гарант Конституції, він сьогодні може при нормальній роботі секретаріату може вирішити любе питання, юридично абсолютно законні. Хто такий сьогодні Кабінет Міністрів, подивився як проводиться засідання, ага, будемо боротися. Хто Януковичу сьогодні впідпорядковується, як він може реалізувати ті закони які приймає сьогодні Верховна Рада? Як покращити життя людей? Системи виконавчої влади абсолютно немає. Януковичу крім міністрів і членів Кабінету Міністрів, якщо сказати, і деяких комітетів ніхто не ж впідпорядковується, тому що інша гілка влади – регіональна. Голови Регіональних адміністрацій, Обласних адміністрацій і Районних вони впідпорядковуються Президенту України, і сталося двовладдя. Тому ми не закінчили проведення Політичної Реформи в Україні і коли сьогодні кажуть, що треба відійти від цього, абсолютно ні, сьогодні ми повинні, от як громадська організація, направите все, щоб довести систему до цього кінця. Конституція не погана і ми були ініціаторами проведення Політичної Реформи, нажал, от я вам хочу сказати, ніхто ж не підтримав про створення місії Конституційної Асамблеї. Я з нею виступав і в Верховній Раді, я закінчую, і хочу вам прочитати невеличку, що треба зробити на місці Конституційної Асамблеї: узагальнити всі ідеї широкої аналогії Конституції, напрацювати проект нового тексту та організувати його широке громадське обговорення. Перекоаний, що саме ініціатива щодо законодавчого забезпечення та скликання Конституційної Асамблеї, має стати стрижнем політичної роботи НДП на найближчу перспективу. І сценарій був абсолютно підготовлений, як ми проведемо, це до прийняття тої Конституції яку ми проголосували у 2004 році як компроміс. Як вийти з цієї ситуації? Тому я закликаю всіх присутніх вже сталась подія, я проводив перші мітинги у Дніпропетровську в 1989 році та 1988 роках вони нічого ніколи не давали. Поговорили, розійшлись, люди тратять гроші, а ситуація ... кожна сторона повинна показати силу, це в психологічному плані дуже впливає на ті події, які проходили і в 2000 році і сьогодні. Я привожу приклад, я приходжу додому, а жінка мені каже, дивись, скільки Наша Україна привела до ЦВК людей, а

інші – нема, а в той же час забороняли Регіонів виводити людей в 2004 році, щоб показати свою силу, а сьогодні йде демонстрація з однієї й іншої сторони, користі ніякої не буде. Тому я вас закликаю до того, щоб ми записали в Резолюцію обов'язково, що треба вирішити питання політичного консенсусу і заставити Президента, Голову Верховної Ради і Прем'єр -Міністра, сісти втрьох за стіл переговорів і провести цю дискусію, інакше абсолютно нічого не буде. І можу вам всім запевнити або нагадати, після призначення Ющенка в 2000 році, після того, як була затверджена програма дій Уряду, а це гарантів працювати один рік, далі був затверджений бюджет в Україні фактично почалося політичне протистояння, політична криза, вона продовжується по сьогоднішній день і я не бачу сьогодні на сьогоднішній день, при діючому Президенту, покращення тих дій, тому що оточення, яке оточує йому абсолютно нічого з цього приводу не дасть зробити. От таке, ще можна виступати довго. Ще раз хочу сказати, що ми зробили стратегічні помилки не завершили закінчення Політичної Реформи і від цього буде конечно, дуже складна ситуація. Вибори, я вважаю, що не потрібно не в коєму разі не проводити, ми сьогодні не готові, як і партії що знаходяться й поза межами Парламенту і Громадські Організації, це абсолютно дійсно так. І друге, я не можу там сказати указ законний чи проти законний. Я вчора проводив консультації з одним дуже відомим політиком і він каже так, що юридично Указ абсолютно не має права бути, а якщо взяти духовно, то він має право на те, щоб жити. От така сьогодні позиція одного з найкращих юристів, якого дуже поважаю. От така склалась ситуація. Тому давайте за духовність, щоб ми все таки, хто ходить на цей Форум і ті політики які знані от Інна Богословська, Володимир Литвин, Леонід Макарович Кравчук, Валентин Петрович Симоненко, Михайло Сирота з яким ми теж працювали дуже багато років, Збітнев Юрій, Андрій Єрмолаєв – політолог, який має причетність до цього виступу який привів приклад, тут якщо прочитаєш, візьми його, перекинь там одну сторінку, я вам роздам він на 100% підходить сьогодні один в один. Бо за п'ять років нічого не змінилося, ще гірше стало. Дякую за увагу.

Олійник Б.І.

Дякую Валерію Павловичу. З радістю кличу до слова Юрія Анатолійовича Кармазіна. Підготується Петро Петрович Толочко.

Кармазін Ю.А.

Високо достойне товариство, шановний пане Перший Президент, мені дуже приємно, жаль тільки, що не почує чи Литвин чи Симоненко, бо у мене є деякі незгоди з висловленими ними тезами. Насправді, я хотів сказати що, тема нашого сьогоднішнього засідання «Шляхи правового розв'язання політичної кризи в Україні» є помилковою, тому, що, тому, що Валерій Павлович, мені теж тоді вручіть будь ласка бо це зараз за мій рахунок ви відволікаєте увагу. Шановні друзі, тема наша «Шляхи правового розв'язання політичної кризи в Україні» є помилковою. Я пояснюю саме через те, що правового розв'язання політичної кризи не буває, буває тільки політико-правове розв'язання цієї кризи. Тому ми з вами можемо і констатувати, що і цей конфлікт не вирішить і не розв'яже Конституційний Суд і щоб не знищити взагалі цей орган, який і так уже за півтора роки нічого абсолютно не дав, і дев'ять місяців підготовки зараз до розгляди тих питань, якби вони були вже розглянуті, часть із них, із тих питань, що лежать у Конституційному Суді, то цього б зараз не сталось Указу. Давайте погодимось з цим і таким чином, частина цього конфлікту причин лежить у тому числі і на тому, що не працюючий Конституційний Суд, який займався своїм житлом і іншими перемовинами і так далі, і давно втягнувся в політичну діяльність, скажімо так, крім всього іншого, крім побутової. Так от давайте будемо чітко бачити, що і ті моменти і ті прийняті рішення, які були, це і заборона Конституційного Суду розглядати, переглядати якісь закони –це анекдот, як можна заборонити законом щось

переглядати, для мене це просто нонсенс. І в першу чергу, це мало бути розглянуто і скасовано. Якщо цього не сталося, не розблоковано, то іти до десятої серії якою є указ вже просто смішно, або закон про Уряд, адже ставилося питання просте, дайте тільки конституційність всього- навсього і всім очевидно, що Закон про Уряд вийшов за межі, це доповнення фактично до Конституції. Вийшов за межі Конституції, але суспільство змовчало, тому, що знову Валерію Павловичу «Жадность фраера сгубила», от згубила при прийнятті цього закону і підштовхнув всіх на все це Міністерство Юстиції. У мене сьогодні і вчора дуже світлі, свіжі враження про Міністерство Юстиції України. Інни Герман, я про ваше міністерство хочу два слова сказати. Намагалися виконати одну річ, виконати вимогу закону, щоб взяти довідку, на підставі статті 56-ї, Інна Іванівна, це щоб ви чули, як у нас відносяться до людей, зараз Ви зрозумієте. В 56-й статті, у пункті 5-му, Закону про вибори написано, що «треба дати копію свідоцтва про реєстрацію партії, що утворили виборчий блок та їх статутів, засвідчену безоплатно Міністерством Юстиції, після оголошення про початок виборчого процесу». От така вимога написана, але якщо цього не даси, то ЦВК, ви розумієте, з тобою розмовляти не буде. Задалися метою отримати ці дві довід очки нещасні, вчора ні до кого не достукатися, ніхто не хоче розмовляти нічого. Написали лист, пішли сьогодні, поставте штамп, що ви отримали лист, цих людей футболили по всім департаментам, всюди, нічого, ніде. Міністр сказав «ні», і потім вони роблять висновки. Оскільки Міністерство, департамент значить легалізації той департамент, оскільки ми входимо в систему Міністерства Юстиції, а Міністерство Юстиції підпорядковано Уряду, а Уряд не визнає і не виконує Указу, то ви йдіть от туди. І кажуть куди йти нам. Шановні друзі, ну закон про звернення громадян існує? Існує. Та зобов'язані зареєструвати і сказати спасибі, громадянину України, що ти звернувся в Міністерство, яке фактично підштовхнуло країну до цієї кризи, от те Міністерство, що звернувся. Ми письмово написали, звернулися до ЦВК також, я зараз звертаю увагу вашу, зараз як Уповноваженого з Прав Людини, що не можна такі перепони чинити тільки на тій підставі, що Іван Іванович не слухається Віктора Андрійовича. До речі, якщо позиція партії «Захисників Вітчизни» з приводу Указу, і того що передувало Указ – з політичної точки зору Указ можна зрозуміти, з юридичної, зрозуміло, до нього скільки питань, що повертатись знову треба до політичних. Але, мені здається, коли ми з вами започаткували і хотіли почути діалог Влади і Суспільства, ми прямо ставили так – Влада і Суспільство. Прийшов Мороз, чотири рази виступив, впродовж півтори години, і пішов, і він не почув, що хтось скаже взагалі з Круглого столу, він не почув. Діалогу не відбулося. Ну прийшов, засвідчив свою повагу, нібито, поставив галочку, а діалогу ж то не було, він же нікого не почув. З Адміністрації Президента зараз, тобто з Секретаріату, хтось прийшов? Один із семи заступників? Жоден не прийшов, да їх же ж там як «собак не різаних», зараз більше ніж було у Кучми, у якого були всі повноваження. І так, получається, збільшуються штати там і збільшуються штати в Уряді – безрецидентно! Робити вигляд, що наша Конституційна Асамблея, Громадянська, не бачить, що робиться, як збільшуються штати в Уряді, це значить просто брехати суспільству. Одинадцять заступників міністра введено у Міністерство Внутрішніх Справ, одинадцять, в кожному міністерстві вводиться по три перших заступники, в кожному відділі, управлінні і так далі, вони всі розрослись так, що вони скаржаться кажуть, що нема вже стільця де поставити, не те що стола, зайдіть в Уряд подивіться. Це криза, яка просто кожному дати. А це хіба не криза, всі віце-прем'єри до одного з одного міста, крім Радченка, всі віце-прем'єри з Донецька, чи з Донецького регіону. Леонід Макарович, Ви...

- Табачник ще

- Можливо і Табачник ще ні, да. Ви сьогодні сказали дуже правильні речі, про те, що треба призупинити дію Указів, тому що скасувати ніхто не піде, ні ті не підуть, ні ті не підуть, а призупинити, я вважаю, ми маємо сьогодні вимагати, раз. І друге, вимагати з погрозою, що ми застосуємо Статтю 5-ту, і ту Конституцію, яку ми розробляємо, будемо приймати Громадську Асамблею, через те, що жодна Конституція поки, що не діє, і причиною тієї кризи. Я не погоджуюся, з шанованою дуже мною Інною Германівною Богословською, що нема кризи, є криза, криза не виконання законів, криза вакханалії правової. І давайте звернемося з вимогою і до Президента про виконання Конституції. Наша партія звернулася до Президента прямо, з листом, до видання Указу, і ми написали в категоричній формі «Пане Президент, станьте самі зразком виконання Конституції, звільніть Авакова, по якому прийнято дві третини по Харківській області, раз. Друге, поновіть Жовтяка, по якому прийнято рішення Верховним Судом. Третє, ви обіцяли відділити владу від бізнесу, а не продати певні гілки комусь, чи віддати комусь. Тому Рада Національної Безпеки і Оборони не має очолюватись олігархами, один і другий – мільардери, більше того, додуматися, контролювати 25% горілчаного бізнесу, а ми його ставимо першим заступником Голови Ради Безпеки і оборони? Що смальцю нема вже в голові ні у кого? Це ж є сьогодні це, це я про Хорошковського кажу, чи про Гайдука, один з ведучих мільардерів, що нічого робити, підробляється в РНБО на кілька тисяч гривень? Це зарплата, чи це ризики для суспільства? Я бачу що це ризики. І шановні, я хотів би сказати, що корупція, нажаль, роз'їла країну, і якщо ми хочемо говорити про якусь законність в Україні, то давайте будемо чітко говорити, що всі говорили про 83-тю статтю Конституції, про 90-ту, і якимось забули про 81-шу. Ну чому забули про 81-шу? Відкрийте, подивіться 81-шу хто забув, і ви побачите, що 81-ша передбачає, що народні депутати, які не ввійшли до фракції, мають піти з Парламенту. Але хитра річ написана, пряме застосування норми Конституції, але три слова записані в останній частині «припиняються достроково на підставі закону за рішенням Вищого Керівного Органу відповідної партії». Оце, що на підставі закону зачепилися, хоча в принципі можна було просто на підставі 81-шої, якби не було слова на підставі закону, а того закону нема, а я вважаю, що можна було і про тлумачити це, що на підставі закону це і передбачається, це прямо на підставі цієї Конституції, бо це Основний Закон, Інна Германівна сміється. А я кажу, а чому ні? Якщо іншого сьогодні не дав Конституційний суд, чому ні, тому давайте тиснути і говорити, хай виконують і ці норми Конституції. І шановні друзі, я підсумовуючи, хочу сказати, давайте все таки ставити питання про вимоги перед Владою. І останнє. Кругом зараз мусуються терміни, що Верховна Рада розпущена, вона вже ніхто, чиновник Адміністрації, тобто зараз Секретаріату, двадцяти сортний, дає відповідь, і каже «Хто такий Мороз? Ну він фізична особа.» Вибачте мені, це ганьба! Не знати, що Верховна Рада є як орган – працююча і легітимна, не розуміти цього, це не серйозно, або не впустити депутатів у приміщення, це також не серйозно. І виходить колишній директор м'ясокомбінату, якого раптом зробили Мінтрансом, а потім заступником керівника. Всі зрозуміли да? Я маю на увазі Бондаря, якого називали в Мінтрансі «кіндерсюрпризом», ну і везе цьому Мінтрансу після Кірпи все пішло не туди. То «кіндерсюрприз», то дуже дипломований фахівець Рудьковський, тільки не зрозуміло якої держави «фахівець», і з якими дипломами також «фахівець». То там того називали «кіндерсюрприз» і то лихоманить, бо «кіндерсюрпризи» кругом сьогодні, в усій Державі. Тому неповага і до органу, але і орган не поважає всіх остальных і суспільство, я маю на увазі Верховну Раду, бо там відбуваються зараз баталії, які транслюються, якщо почалась виборча компанія, то вибачте мені тоді, тоді це називається використанням передвиборчої агітації проведення. Я пів секундошки, вони беруть участь у виборах, вони беруть участь у виборах і штаби розвернуті, і все робиться, тільки робиться час Ч. І навіть інші консультації проведені, і навіть

захоплення ЦВК вже двічі планувалося робити, що взагалі є безпрецедентно, тому що там знову порушення закону і все інше. Тому я закінчую на цій мажорній ноті, що ми маємо вимагати дотримання Законодавства і Конституції з усіма, в тому числі, і Урядом і Президентом і Верховною Радою. І Валерій Павлович Пустовойтенко, десь зараз подарував мені книжку, я йому дякую. Але я хочу сказати, мало того, що ви хочете усадити знову ту трійку за стіл. Голова Верховної Ради є тільки Спікером Парламенту, політичних сил не представляє, бо керівник іншої фракції, тільки як Голова соцпартії може розглядатися – все. Прем'єр, це складова цього Парламенту, тому треба проводити переговори між політичними силами, вони є складова, і оця помилка, системна помилка – підкреслюю, яка зараз всіма допускається, між посадовими особами проводити переговори. Ні. Переговори проводяться між політичними силами, між більшістю, між опозицією, і між справжньою опозицією, яку треба щоб почувли, це позапарламентські партії. Спасибі.

Олійник Б.І.

Дякую Юрію Анатолійовичу. Прошу Петре Петровичу.

Богословська І.Г.

- Дуже коротка репліка. Коли Ви кажете, що всі Віце-прем'єри за винятком, походження з одного регіону, то я Вам можу сказати з п'яти суддів що подали заяву не відомо про що, да, ні про складання повноважень, ні про звільнення за власним бажанням, четверо з них походженням з Іван-Франківської і Львівської області, і тільки Шишкін походженням з Молдови, тому коли ви так кажете, то я Вас прошу не треба цього робити.

Карамзін Ю.А.

- Я їх не призначав Інна Германівна! Я їх не призначав!

Богословська І.Г.

- Так я прошу, зверніть на це увагу, і нам зараз не можна про це говорити, бо порвемо країну ще більше. Да? Друге, я казала про наявність кризи, але про відсутність революційної ситуації, тому прошу це знати, криза безумовно є політична, але революційної ситуації немає. Дякую.

Олійник Б.І.

- Прошу Петре Петровичу.

Толочко П.П.

Спасибі Борис Ілліч. Шановні колеги, ну на сам перед я хотів би сказати, що назва нашого Круглого, чи прямокутного столу Юрію Анатолійовичу все таки вірна, бо ми шукаємо шляхи правового розв'язання політичної кризи в Україні, отже є і те і інше слово. Це перше. Друге. Мені здається, і я хотів би, щоб ми так всі усвідомлювали, що ситуацію сьогоднішню ми оцінювали не з тої позиції, чи потрапив я до Верховної Ради, чи не потрапив, а з того як зарадити тій кризовій критичній ситуації в Україні. Очевидно цілком я свідомий того, що значною мірою і ми з вами, де хто тут хто сидить у залі спричинилися до виникнення оцієї кризи. Бо ми зробили Конституційну Реформу, не довели її до пуття, ми зайнялися балансуванням гілок Влади, чого не робить ніде і ніхто, скрізь є якась особа, лідер, чи Прем'єр Міністр, Канцлер, чи Президент, чи ще хтось, хто бере всю відповідальність на себе. У нас же виявилось так, що Президент ходить в білих оджах, і ні за що не відповідає, але натомість є гарантом Конституції і лідером нації. У нас є Прем'єр Міністр, який плуга пре, а виявляється, що ціла система влади йому не підпорядкована і він нічого з нею зробити не може. І проголосили ми Вищим Органом Верховну Раду, яка теж по суті не є такою авторитетною структурою отже ми спричинили своїми діями цю кризу. Що потрібно сьогодні робити шановні колеги, я абсолютно згідний з Інною Германівною і з іншими колегами, які говорять, що дострокові вибори, як би кому не хотілося їх провести, абсолютно нічого не дадуть. Бо вони будуть проведені на тих же принципах, з

тими ж законами, і ми отримаємо абсолютно таку ж ситуацію. Що потрібно зараз робити? Леонід Макарович, він така людина більш зважена і обережна, він сказав, що треба призупинити, мені здається, що треба відмінити все-таки всі незаконні Укази Президента, постанови Верховної Ради, що вони, мені здається з рештою вже зробили, і очевидно розпорядження Кабінету Міністрів. Сісти за круглий стіл і домовлятися про випрацювання чи доповнень, чи нових законодавчих актів, які б турбували і вибори до Верховної Ради, і вибори Президента, і там уточнити його повноваження, може якщо ми уточнимо його повноваження то ця посада і не буде такою принадною для когось, і очевидно я вважаю, що такої аполікаптичної думки, яка тут прозвучала в устах деяких наших колег, які не потрапили до Верховної Ради, що політичного і правового виходу із кризи немає, я думаю, що ми цього не мусимо говорити. Завжди є вихід, і ніколи ситуація не буває такою, де вичерпані всі можливості до порозуміння і до переговорів. От аморально людей виводити на вулиці і апелювати до людей, і от знову ж таки, нехай нас люди розсудять на виборах, це мені здається, некоректно. Я ще хотів би зауважити ще одну справу, наш, у мене таке враження, що наша криза, періодична криза, і 2004 року і сьогоднішнього року комусь потрібна. Правда? Інні Германівна має рацію, що ні в тому випадку, ні в цьому випадку у нас не було революційної ситуації. Коли революційна ситуація, якщо Володимира Михайловича нема, але він посилався до знання історії: коли верхи не можуть, а низи не хочуть. Да. У нас в 2004 році був уряд, найуспішніший за всі п'ятнадцять років і Україна розвивалась по висхідній і от на цьому злеті, Україну підрубали. Дивіться, що робиться сьогодні, тільки-тільки почали підніматися, тільки-тільки почали виходити з тої кризи, у яку нас завели оранжеві, знову це комусь потрібно підрубати. Коли з'явився закон Президента, він очевидно написаний був раніше, коли наша одна політична дамочка об'їхала європейські столиці і американські, і очевидно отримала добро, давайте там робіть що хочете і так далі. Тому, коли Володимир Михайлович говорив, що треба дати оцінку Думі, як, що там Дума сказала, я думаю оцінку треба давати не тільки Думі, а й всім, і Сенату Сполучених Штатів чи Конгресу, який уже прийняв нас до НАТО уже виділив нам кошти на цю справу. Треба давати оцінку, коли депутатів Верховної Ради в Адміністрацію Президента не пускають, а радник Президента, пан Штюдeman, колишній посол Німеччини, вільно проходить туди, отакі оцінки треба давати, шановні колеги. Я думаю, що наше сьогоднішнє засідання ну на часі, принаймні, ви чуєте там музика грає уже люди розважаються, ми мусимо заявити свій голос нашого Громадянського Форуму про те, як ми оцінюємо цю ситуацію і, я вважаю, що ось ті пропозиції які у нас викладені тут, вони достатньо коректні. Може, як говорив Валентин Симоненко, може їх навіть трошечки сформулювати жорсткіше. Спасибі.

Олійник Б.І.

- Дякую Петре Петровичу, запрошую Ніну Іванівну, а після неї всім по - коротше, якщо можна щоб ми, а ви працюйте.

Карпачова Н.І.

- Спасибі Борисе Іллічу. Шановні учасники нашого чудового зібрання, я дуже дякую всім, що ми маємо сьогодні таку нагоду обмінятися своїми думками і висловити свої позиції, яким чином нам виходити з цієї політико-правової, на мою думку, все ж таки кризи, яка сталася в Україні. Але перед тим я хочу задати усім нам такі питання, ми можемо безумовно сказати, що і тиск іде з закордонну, і це дійсно є, і Петре Петрович абсолютно правий як і Володимир Михайлович Литвин, є тиск з різних боків і ми дійсно сьогодні як країна, яка представляє інтерес для супер держав опинилися на перепутті їх власних інтересів. Ми можемо сьогодні сказати про те, що певним чином криза була спричинена тим, що Україна дійсно почала ставати парламентсько-президентською республікою. Почалися перші кроки до того, але це сама в той час в Україну вже остаточно зайшли

транснаціональні корпорації, які почали новий перерозподіл доступу до ресурсів, а Влада, яка пришла до керівництва країною почала черговий раз ділити ці портфелі, про що сьогодні вже йшлося. Я хочу почати питання про те, що треба було, і яка криза могла спричинити те, що 9 березня, в святий день для всіх українців, влада в різний час поклала квіти до пам'ятника Тараса Шевченка. Дивитися на це було просто не можливо. Я відмовилася брати участь або з Президентом або з урядом у покладанні квітів у такий спосіб. Що треба було зробити і яка криза спричинила те, що саме безпосереднє в Пасхальну ніч вогонь, який доставлявся з Єрусалима, від діставався двома представниками різних громад, і двома літаками. Спочатку, доставлялося безпосереднє Православною церквою Московського Патріархату, а потім не встигав Київський Патріархат на чолі з братом Віктора Андрійовича Ющенка і вони пішли вже позичати цей вогонь. Слухайте, до чого ми вже довели країну? Але останнє питання для роздумів нам всім, чому на перший день єврейської Пасхи, Президент оголошує про свій Указ, про дострокове припинення повноважень Верховної Ради? Це страсний тиждень. Далі наступний крок, наступний крок після цього оголошення цього указу, йде далі, Верховна Рада в особі парламентарів п'яти десяти трьох подає звичайну вендету до Конституційного Суду. Так само в страсний тиждень. Далі більше, останнє ще мене вже просто обурило, як людину, як громадянку України, коли йшла вже хода в ночі, пів на дванадцятую ночі, Президент вийшов і почав говорити що Указ його є легітимним, коли всі громадяни, хто дійсно сповідує Християнство, будь то православ'є, будь то католицизм, греко-католицизм, всі були і він, як громадянин мав бути в церкві просто як громадянин. Все. Яка криза? От в цих конкретних діях, вищих посадових осіб Держави, що спричинило такі дії? Мені здається, що перше, що мав би зробити Президент, коли він побачив, що дійсно їде таке притік депутатів з конкретних фракцій, про це я наголосила йому під час зустрічі, адже перше що я зробила, я виступила в Верховній Раді з заявою після Указу Президента і по друге, я пішла до Президента, я добивалася декілька днів, цієї зустрічі, хоч з травня місяця поточного року минулого він мене не приймав. Про те що я маю як Омбуцман право на без відкладний прийом, але з рештою, я раділа, тому, що з рештою зустріч відбулася. П'ятдесят хвилин вона перервалася фактично засіданням Ради Національної Безпеки. Я запитала, хто складає списки БЮТа, «Нашої України», чому депутати, які були в цих списках політичні лідери мають нести відповідальність? І у Президента був хід, цивілізований хід. Юрій Кармазин правий, він мав звернутися, він, перший мав звернутися би, коли не врегулювали ці питання через зміни до регламенту, що зараз з рештою зробив наш Парламент, да, хоч приймав попередній Парламент ці зміни, але мав би зробити, бо бачив, що ситуація стає не контрольованою і може стати предметом різних спекуляцій з різних боків. Він мав внести Конституційне подання, про тлумачення 81-ої і інших статей Конституції які би дали чітку відповідь, через тлумачення мабуть піти, але цього не біло зроблено. І мені здається, що ситуацію штучно, свідомо, вона була керована, доводили до такого протистояння, яке з рештою закінчилася, ми не сприймаємо укази, ми не сприймаємо ваші постанови і фактично, правовий нігілізм почав брати верх в нашій Державі. Це робилося на особистому, міжлічностному рівні. Не сприйняття особистостями один одного, попри ті кризові моменти, які сьогодні дійсно насунулися на нашу Державу маємо це усвідомлювати. Пригадайте, вибори 2004 року, тоді було всім зрозуміле, щоб об'єднати два крила України, як колись казав Перший Президент України, Михайло Грушевський, треба об'єднувати захід і схід, бо це два крила одного птаха. Треба було робити тоді ще кроки на зустріч один одному –ні, відмовилися. Мав один бути Президентом з рештою, другий Прем'єр Міністром і домовлятися, бо вони вийшли за мені переговорного процесу. Я, до речі, в своєму інтерв'ю нещодавньому, навела приклад, Леонід Макарівич, як ви тоді мудро, до речі, і

мужньо, вийшли з тієї кризи яка була в 1993 році. Це було дуже важливо і призначили, але паралельно призначили вибори дострокові, але ввели їх в правове коло, зробили зміни і провели відповідний час. Останні, мабуть, по термінах. Ми можемо сьогодні говорити 27 травня призначені вибори порушені термін шістьдесят днів і таке інше, але мало того, що таке 27 травня? Це Трійця, хто готував такий наказ? Яка це у нас країна на сьогоднішній день, з рештою? Ми всі молимося, вибачайте, б'єм чолом зі свічками, а ніхто не поважає канонів. Ті хто готують дійсно ці документи, ніхто не поважає права людини, які до речі, мають бути зобов'язані і забезпечені за кодексом законів про працю. 73-тя стаття, чітко визнає святкові і не робочі дні, до них належить і до речі Трійця. Хто заглянув у ці святці? Святці нашого українського законодавства? Ніхто. Мені кажуть, що дійсно, ви знаєте, Президент він не в межах 90-ї статті, адже там вичерпний перелік і це всім зрозуміло, хто бере в руки 90-ту статтю, а він пішов через дух Конституції. Але це прецедент створюється – небезпечний прецедент і розширене тлумачення підстав для призначення дострокових виборів Парламенту. Так само і Парламент може піти таким самим шляхом для розширеного тлумачення дострокових виборів через оці розширені підстави призначення президентських дострокових виборів. Який вихід з цієї ситуації? Президент під час зустрічі зі мною сказав, що він розуміє, що ігроки майже не зміняться. Виникає питання, навіщо тоді у такий спосіб і таким чином, через такий тиск брутальний один на одного робити ці дострокові вибори? Він каже, мабуть одна сила поміняє іншу. Назвав яку, називати зараз не буду, но ви зрозуміли. Так, хто бажає яку силу змінити і все. І що вирішується в Державі на сьогоднішній день? Сьогодні майже всі виборчі перегони контрольовані, на превеликий жаль і ви до речі, позапартійні, опозиційні партії які не вийшли, на жаль, бо я відстоювала навіть і 3%, бо ми місто в Парламенті коли хотіли підняти планку і тоді під час виборів наголошували що йде порушення прав і доводила, право на свободу волевиявлення, але ніхто не дослухався, бо треба було обґрунтування для плану ПОДЕЧЕ. Головне питання. Треба сісти за стіл переговорів, ввести все в правову площину і визначити, перше – засади внутрішньої та зовнішньої політики. Поки ми цього не зробимо, решта кроків буде марним. Після цього, як ми визначаємось, ми виходимо на Референдум, і народ має сказати своє слово, він має проголосувати і сказати, чи Україна буде дотримуватися нейтрального статусу, який вона чітко визначила у своїй декларації, чи вона піде іншим шляхом, це головний камінь спіткання сьогодні політичних сил, адже всі вони залежні від прийняття цього судьбоносного рішення для нашої Держави. Тому, шановні друзі, я би хотіла вас попросити, по-перше я підтримую наші пропозиції, які до речі викладені, але попросити вас так само, як партії, які є поза парламентської опозицією, щоб ви мали заявити, що таких дострокових виборів, у такий спосіб не можна брати участь, адже з першого дня вже порушені виборчі права всі, наших з вами виборців, кого б ми з вами не репрезентували, розумієте, чиї б інтереси ми з вами не відстоювали –це по-перше, по-друге, безумовно треба сісти політикам, але не самім і не про закритих дверях. Досить! Інна Германівна права у тому сенсі, що Юлія Володимирівна приходять до Президента і ми не знаємо про що домовляються, Віктор Федорович приходять і ми також не знаємо про що йдуть ці перемовини, так не должно бути, так не повинно бути в нормальній, цивілізованій, правовій Державі. Тому, безумовно має бути трансляція, мають право брати представники громадського суспільства участь у таких перемовинах, вносити свої пропозиції. Я запропонувала розуміючи що Президент свій указу не скасує, я запропонувала призупинити, зберегти своє обличчя як Президента країни, дати можливість знайти різним політичним силам, а він мав би стати над цією конфліктною ситуацією, підняти, знайти вихід з цієї кризи, не втягувати таким чином Конституційний Суд, бо він прийме рішення, я сподіваюсь в межах

Конституції прийме рішення, якщо розгляне, але він не дасть нам виходу з кризи. Він скаже Конституційний чи не Конституційний, або скаже половинчасто якесь рішення. Як завжди це до речі толерантно робиться в Конституційному суді ми знаємо, Мукачеве підтвердило, що коли вже суд прийняв рішення вибори вже відбулися і будь - які виборчі перегони, які розглядають проблемні моменти в Конституційному суді, щодо порушення прав людини, він приймає рішення і воно стає чинним для наступних виборів і закон зворотної сили в даному сенсі не має. Тому безумовно, Президент, на мою думку, мав призупинити свій Указ, сісти за стіл переговорів і знайти вихід з цієї ситуації, або нульовий варіант, або через нульовий варіант, або визначиться про дострокові вибори Парламенту, Президента, усіх гілок влади зверху до низу, але чітко визначиться, по фінансуванню, по термінах з точки зору дотримання прав людини і збереження Конституційного ладу в Державі. Дякую.

Олійник Б.І.

- Дякую Ніно Іванівно. Валерій Гнатович Коновалюк, прошу. Збітнів. Я по часу цей, хотів би завершувати.

Коновалюк В.Г.

- Дякую Борисе Іллічу, у нас, до речі, однакове прізвище по батькові. Вельми шановний Леоніду Макаровичу, шановні колеги, я не буду повторюватися, дійсно, ситуація занадто складна, але шукати відповіді на те, що відбувається сьогодні треба в минулому. І не тільки у мене виникає, знаєте, враження що ми так всі й залишилися з вами в 2004 році. Так сталося, що 31 березня пройшов з'їзд «Трудової України», ми підводили певні підсумки і передбачали певний розвиток подій. Я хочу пригадати, що дійсно була ситуація, коли після відставки Тимошенко, яку до речі, призначили 386 голосів в Парламенті, голосувала майже вся фракція Партії Регіонів окрім мене, була ситуація, яка дійсно хвилювала в подальшому розвитку, ми закликали не одноразово щоб дати можливість продовжити термін діяльність депутатів п'ятого скликання, четвертого скликання, і внести зміни до перехідних законів Конституції, зобов'язання схвалити низку законів які давали б можливість підготувати підґрунтя для інплементації змін до Конституції, створити збалансовану, виважену владу і фактично припинити ті наміри, які з першого дня стосувались скасування Політичної Реформи. Я неодноразово, виключно сам наголошував, закликав Тимошенко формувати в Парламенті більшість для підтримки Уряду, але це було марним і не викликало жодного інтересу. Давайте пригадаємо 2004 рік, грудень місяць, і за рахунок політичного рішення країна отримала певну стабільність, ми отримала третій тур голосування, хоча не було жодних правових підстав. До речі, я був доповідачем в Конституційному Суді по закону про третій тур президентських виборів і це стосувалося шостої статті. Опонували мені Зварич та Ключковський і чимало зусиль приклала і Ніна Іванівна як повноваження з прав людини, але ми домоглись скасування окремих положень цієї статі. І не викликало жодного сумніву у будь кого, легітимність і вердикт Конституційного Суду, не було не мітингів, не пікетів, Президент не проводив консультації з суддями Конституційного суду. І ви знаєте, я впевнений, що суспільство втратило цю інституцію, з тих підстав що вона фактично після зволікань і тієї перерви, коли формувався Конституційний Суд, і того величезного політичного торгу, що відбувся, ми фактично маємо інституцію, яка в цей складний час не може визначити чіткого власного рішення. І не тільки з того, щоб фактично це на перше порушення Конституції шістьдесят п'ять подань в Конституційному суді і за дев'ять місяців жодного рішення. Я впевнений, що оці всі підстави вони впливали на ситуацію і вона загострювалась і я розумію, що тільки політичним шляхом можна її вирішити, коли буде досягнутий консенсус. Ми визнали, що проведення 27 травня вибрів це не тільки не доречно, це не можливо, якщо ми не з'ясуємо ті проблеми і підстави, які викликали політичну кризу. Тому, для того, щоб

забезпечити це, треба сформулювати певний план дій і коаліція і опозиція повинні погодитися з тим, що нада по-перше, внести зміни до виборчого законодавства, по-друге треба прийняти закон про Президента України, про імперативний мандат і таке інше. 27 травня не тільки Трійця, ви знаєте, я так може жартую, но фінал кубку України з футболу і багато прихильників Донецького Шахтаря будуть у Києві і це знаєте, буде розцінено як тиск на Центральну Виборчу Комісію, тому, тут теж є проблеми. Ви знаєте, я хочу також сказати, що і я дуже хочу подякувати організаторів цього Круглого Столу, я зробив для себе дуже важливий висновок за останні, мабуть, декілька років, я сьогодні переконався, що формування третьої сили в Україні найближчі п'ять років не можливе. Нажаль, хоча потреби суспільства значні, вона очікує дійсно альтернативи, яка б дійсно сформулювала нормальну позицію стосовно тих інтересів, які сьогодні приймають люди. Я впевнений, що для нас було б правильно й зараз акцентувати не тільки на наміри, а вимоги до влади і Президент повинен прислухатись, тому, що сценарій він зрозумілий. Втративши підтримку в Конституційному Суді, була вчорашня заява судей, да, розуміння провести дострокові вибори а потім знов договоритись про широку коаліцію і фактично підняти за рахунок всіх тих подій власний рейтинг в вирішити питання проблему про яку мабуть ніхто не каже, але вона є, це питання 2009 року і все це відбувається за рахунок того, щоб владу використовувати заради влади, а не заради тих досягнень і забезпечення розвитку для країни, яку фактично обіцяли людям. Я буду завершувати і хочу дійсно подякувати організаторам. На афоризм Конфуція я хотів би відповісти, висловом одного філософа, який фактично сьогодні для багатьох лідерів опозиції є мабуть якоюсь догмою, але вони й розуміють і використовують його не правильно, я впевнений. «Чтобы познать сущность народа, нужно быть Государем, чтобы понять природу Государя, нужно принадлежать к народу». Я думаю, что этим все сказано и огромное спасибо. А в качестве дальнейших рекомендаций организаторам Круглого Стола вы давайте слово политикам, которые имеют привычку говорить и уходит в конце. Я думаю, что это было бы правильно, потому что вопрос мы рассматриваем действительно очень серьезный. Спасибо.

Олійник Б.І.

- Дякую вам Юрій Іванович Збітнєв.

Збітнєв Ю.І.

- Шановне товариство, ми сьогодні маємо намір створити Громадянську Платформу захисту Конституційного ладу і оскільки тут багато конституціоналістів, ви напевно знаєте, що чіткого визначення Конституційного ладу, Юрій Анатолійович, ви знаєте чітко визначення Конституційного ладу? Ні. Це я вас відволікаю трохи, його немає. Насправді це, певний тип Конституційно-правових відносин на які дають, ну скажімо так, зумовлений певним рівнем суспільних відносин і правових в Державі і таке інше. Це спірне визначення, я його не даю цього визначення, мова йде за інше, мова йде за те, що коли в Державі починають захищати Конституцію, то треба собі сказати, що Конституція вже вмерла, як би це було неприємно чути, це знову ж таки не я сказав, а Лассаль. Ми повинні говорити, ми повинні зрозуміти, що кожен з нас і Інна Германівна і Юрій Анатолійович і Леонід Макарович, всі казали, за то що є велика криза і Конституційна і все інше. Ця Конституція вже не діє, Президент порушив цю Конституцію надзвичайно грубо і сьогодні Парламент не слухає Президента, Кабмін не слухає Президента, на нижніх ланках країни сьогодні надзвичайно складна ситуація і ми стоїмо на порозі прийняття нової Конституції. Нова Конституція не прописана в діючій Конституції і це може здійснити виключно Конституційна Асамблея, яка теж не прописана, але по якійсь інтуїції сьогоднішні засновники Українського Форуму створили Громадянську Конституційну Асамблею. Борис Ілліч, вам ніхто не заважає, як пропонував Леонід Макарович

вийти на широкий загал, ви можете на день прийняття Декларації про Незалежність України, скликати Конституційну Асамблею, до якої включити Голів Обласних, Районних рад де може бути представлений Президент, Голова Парламенту, можуть представлені бути лідери політичних партій, представники вищих судових органів влади. В цілому, це буде близько п'яти тисяч чоловік. Це буде вам ричаг, на який ви винесете ті пропозиції і вимоги, за які ви самі ж кажете. Я думаю, ви можете звернутися до Олександра Олександровича Мороза, щоб він скликав з'їзд Рад. Ви можете сьогодні самі ініціювати скликати певний форум культурних діячів освіти, медицини і це ви вийдете за рамки цього Круглого Столу. Іншим чином, за цими Круглими Столами ми ніякий Конституційний лад не захистимо. Я думаю, що Громадянську Конституційну Асамблею слід наповнити реальним змістом в дійсно вийти на загал з тими пропозиціями. Якщо ви запропонуєте через Конституційну Асамблею суспільству проект нової Конституції, ви можете так само ініціювати і винести його на Референдум, а потім уже його затверджувати Парламентом, тому, що дійсно, вибори 27 числа, я впевнений, не дадуть ніякого змісту ні суспільству ні державі. Я розумію. У мене все. Я коротко. Дякую.

Олійник Б.І.

- Дякую Юрію Івановичу. Пропозиція дуже прекрасна, але якби у нас була Держава. Як і належить і годиться завершує Юрій Сергійович Шемчушенко, директор Інституту Держави і Права.

Шемшученко Ю.С.

- Дякую. Я розумію, що ви вже всі стомилися я теж не буду затримувати вас довго, хочу тільки підкреслити, я не знаю на скільки можна говорити про ту, чи іншу вид кризи який в нас є, але я переконаний, що у нас є криза конституціоналізму, криза парламентаризму і криза законності, це очевидно. І та проблема, яку ми обговорюємо, очевидно вона має, все таки, два аспекти в плані її вирішення. Я сказав би, перший аспект, це вирішення конфлікту, гострополітичного конфлікту який зараз у нас виник реально і для цього потрібно діяти досить оперативно і швидко, оскільки, як кажуть, час не чикає. У цьому аспекті запропоновано було багато тут варіантів і тут багато запропоновано і юристами і політиками, і так далі. І зараз є очевидним найбільш ймовірний варіант і найбільш таки плідний варіант для виходу сама з цього конфлікту, це з нуля почати, нульовий варіант, про що тут багато говорили, тобто з скасування всіх актів, які під емоціями, я сказав би так, крім всього іншого були прийняті в останній період, саме скасування з моєї точки зору, тому що призупинення я взагалі не знаю, що це таке, в Конституції, здається, такого у нас немає терміну, але це вже деталі, як кажуть, це вже деталі які можуть бути вирішені. І безперечно садити за Круглий Стіл переговорів, знову ж таки, другого виходу немає. Хоч садити за Круглий Стіл немає абсолютно, ну час завжди є для цього і можливості для цього є, це не вичерпний, я б сказав би критерій, це, що стосується конфлікту. Але безперечно у нас є проблема більш складна на далеку, я б сказав би, перспективу. В цьому аспекті проблема все таки балансу і дисбалансу влади є однією з найбільш головних подій, як показали останні, по суті, події в політичному житті нашої країни. Я хочу нагадати вам, що над цим ми працювали ще коли розроблявся перший проект Конституції, саме на це було звернуто досить багато уваги. Ну покійний Юсько очолював, професор Юсько очолював Конституційну групу у Конституційній комісії, були тоді, до речі, зібрані найкращі сили правознавців саме конституціоналістів і так передбачалося, що це буде один з найбільш гострих питань у Конституції. Я хочу сказати, що все таки виписана була з точки зору та Конституція балансу і дисбалансу Влади більш-менш нормальна. І вісім років Конституція існувала і влада діяла, можна говорити з недоліками, це такого не буває, щоб без недоліків, але все таки, Конституція діяла, от коли ми

внесли зміни до Конституції 2004 року тут був порушений баланс Влади між різними, до речі, гілками. Це і між Президентом і Верховною Владою, тут же Кабінет Міністрів було внесено рад новацій які теж негативно потім відбилися на стані політичної ситуації. Я маю на увазі перехід з моєї точки зору, завчасний перехід, до пропорційної системи виборів, про це мало сьогодні говорили, але це надзвичайно загострило проблему цю. Ми не підготовлені ще до цього переходу були як потрібно, очевидно це буде відбиватися ще і в майбутньому, якщо ми нічого в цьому плані не змінимо. Ну і параліч по суті, я би сказав би, параліч Судової влади це всіх суддів, не тільки Конституційного суду. На Конституційних суд ми зараз звертаємо увагу, тому що, тому що у нього дуже велике має значення прийняте рішення, яке воно буде, то вже інша справа. Але він не повинен відштовхуватись щоб бачити на когось хтось давить і так далі, і так ділі. Та завжди давлять, от Віталій Федорович знає, що завжди давили і будуть давити, але ж є все таки підготовка відповідних фахівців, є в кінці-кінців присяга, яку вони давали, таке інше і таке інше. Отже це дуже важливе питання. До чого це я все це веду? Я веду до того, що дійсно, наша пропозиція, вірніше ініціатива щодо Конституційної Асамблеї, ну я маю на увазі у загальній такій постановці, вона дуже корисна, потрібно знову працювати над Конституцією. Очевидно саме вже над проектом нової вже Конституції, чи модернізованої, назвіть як хочете її, але потрібно працювати і саме знову таки в рамках насамперед збалансування різних гілок влади. Оскільки будь-які вибори, якщо вони навіть пройдуть зараз но всі ж домовилися, що вони істотно нічого не змінять, але якщо залишиться та ж правова Конституційна основа яка є на сьогодні, то тим більше нічого не поміняється, отже з точки зору такої перспективи звичайно важливо саме наголосити, на цьому аспекті даного питання. Я думаю, що в такому дусі з участі науковців наша Асамблея має працювати. У нас стільки конституціоналістів, кандидатів докторів наук в Україні, десь понад двісті п'ятдесят, но частину можна залучити до цієї роботи –це фахівці які можуть істотно допомогти у вирішенні відповідних питань. Дякую за увагу.

Олійник Б.І.

- Дякую Юрію Сергійовичу. Так будь ласка.

Журнал «Економіст»

- Аналітична група журнал «Економіст». Я дуже компактно. Пролунало вже, хотілося, щоб цей документ був дієвий, хотілося б цього, але він грає, тут чітко прописано, тільки на коаліцію, на жаль. Тому можливо я зачитую, Симоненко «щоб вийти з цієї системної кризи, треба проаналізувати причини», Мусіяка «питанню, що відбувається, треба присвятити окрему розмову». Розумієте, ми всі в суспільстві перескочили через одне питання – що відбувається, і одразу почали, хто винний, що робити. Розумієте і ми суспільству не дали, не розжували – що відбувається. І от ті дитячі питання, хто перший і так далі і так далі саме тут треба біло б обговорити. І можливо було б більш дієво, більш дієво, якщо ми прийняли рішення ще провести один компактний Круглий Стіл в саме розібратися, чи 90-та стаття Конституції імперативна чи ні, чи там вона говорить тільки бездіяльність Верховної Ради, а я к бути Президенту, коли не правильна діяльність Верховної Ради. Розумієте? Тобто, розумієте, ми граємо в одні ворота і можливо наступне було б дієво якби ми зібралися на Круглий Стіл саме по цим питанням.

Олійник Б.І.

- Інна Германівна підіймає руку щоб прокоментувати, що означає не правильна діяльність Верховної Влади. Будь ласка.

Богословська І.Г.

- У мене дуже маленька репліка. Не стосується останнього виступу. Я би підтримала Петра Петровича, бо те, що він підняв зараз питання про термін «баланс вдали» - це дуже важливо. Нема такого терміну Конституційного, це

політологічний термін який жодного відношення до Конституційного права не має. У владі і у Конституції є: влада, її відповідальність і контроль над владою. Немає в жодній країні ви не знайдете такого, як «баланс влади». Повинна бути влада, яка може взяти на себе відповідальність і мати під себе інструменти, і повинна бути гілка влади, яка контролює законність дії цієї влади, не може бути балансу, не може бути такого, що Президент відповідає за одне, Парламент за інше, Виконавча влада за третє. Ми зараз стаємо в такому шпагаті, не дивлячись на те, що Арсеній Яценюк сказав, що йому ця фігура дуже подобається, для країни це дуже погано. І тому, дуже хотілося б щоб зараз Форум сказав, що ми вважаємо, що розмови про «баланс влади», це путь в нікуди. Повинно ставити зараз питання про відповідальність влади і про контроль над владою. Оце потрібно зробити. І цьому сенсі дуже треба дати цей сигнал суспільству, бо так забалакали цю тему, що навіть я просто вклоняюся вам, пан Шевчушенко, ви вчитель і я вважаю вас таким вчителем і ми навіть почали говорити, я сама себе ловлю на тому, що я кажу «баланс влади». Нема такого. Це не «баланс влади», це відповідальність і контроль, це різні речі. Дякую.

Олійник Б.І.

- Спасибі. Валерій Ігнатович, будь ласка репліка.

Коновалюк В.І.

- Дякую я також хотів би сказати репліку і були конкретні пропозиції до нашої резолюції, але я мабуть так уникну цього питання, хоча воно головне. Конституція приймається в державі не тільки для того, щоб її тлумачив Конституційних Суд, а щоб її розумів і використовував пересічний громадянин. Якщо є підстави для розпуску Верховної Ради, то законодавець це передбачив. Три підстави, все. Якщо тією логікою керуватись, то якщо Президента не влаштовую рішення Печерського чи Шевченківського. Якщо сьогодні судова система не забезпечує справедливого правосуддя і це порушує Конституцію, так що можна ліквідувати будь який суд? Або оголосити стан війни з Російською Федерацією, якщо буде завгодно голові держави і цей указ повинен бути виконуватися до роз'яснень, і таке інше. Тобто ми можемо так далеко зайти і конкретні заходи і для Президента України і для Уряду і для Верховної Ради це прийняте політичне рішення консенсусу дійсно вибори потрібні, але забезпечити певні кроки, для того, щоби ми не повторили той стан, який є, і ті закони, що ми запропонували схвалити, я впевнений що вони повинні бути у державі, якщо ми хочемо потім уникнути цих пропер іч і протистояння. Дякую.

Олійник Б.І.

- Спасибі. Ну що, шановні колеги, Юрій Сергійович

Шемшученко Ю.С.

- Оскільки є питання одне. Інна Германівна , я не бачу тут такої проблеми, яку намалювали біля терміну самого «баланс влади», але «баланс влади» це принцип організації влади, який впливає безпосередньо із Конституції. Просто хочу звернутися до 6-ї статті «державна влада здійснюється на засадах органу законодавчої, виконавчої та судової і є відповідні стримування», це і є баланс, це по суті є баланс.

Олійник Б.І.

- Шановні колеги, можливо так, давайте в кулуари винесемо цей спір, там є чай, кава в тій кімнаті. Я запрошую туди і ми там продовжимо. Леонід Васильович, у вас репліка була? Будь ласка.

Підпалов Л.В.

- Шановні колеги, я теж хотів кілька слів хоч в кінці сказати з приводу проблем, які ми сьогодні розглядаємо. По-перше не хотілось би завершувати розмову на такому песимістичному тоні, коли йдеться про те, що і Конституція вмерла і взагалі виникло багато проблем, які практично не можливо розв'язати. Я,

по-перше, згоден з тією темою, яка сьогодні пропонується для обговорення, саме шляхи правового розв'язання кризи, яка штучно створена в країні, яка зветься політичною, це все перше. Друге, якщо суспільство і Держава не керуються правом, то вибачте, це дійсно є величезні проблеми, з цього треба виходити, тому що без такого критерію, коли є орієнтири саме на право, тоді дійсно існує величезна криза –це перше. По-друге, я не можу погодитися з тим, коли вже тривалий час пропонується прийняти нову Конституцію, тут є люди, які мали відношення до підготовки практично на всіх етапах Конституції, якою ми сьогодні керуємося. І вони можуть підтвердити, що не випадково, що в цій Конституції немає механізму прийняття нової Конституції, тому що передбачалось з самого початку, з тих пір, з яких говорив Юрій Сергійович, що в Україні може вдосконалюватися Конституція, але Конституція прийнята і вона має діяти у суспільстві, і нею мають керуватися –це перше. По-друге, надзвичайно важливо, проблема дійсно не втому, яке у нас законодавство, а виконується вони чи ні. Я не буду цитувати тут багато думок, у мене навіть тут газети є, в якій даються оцінки Указу, який прийняв Президент і де багато разів підкреслюється, що він з правової точки зору, не абсолютно викликає не тільки якісь зауваження, він просто не Конституційний і про це я не хочу повторювати думку Володимира Михайловича Литвина. Я хочу тільки звернути вашу увагу, на ту річ, коли по-перше, я в кінці минулого тижня, нагадав про те, що би звернули увагу на ситуацію, яка створена в суспільстві, коли і посадові особи і громадяни мають обирати, що їм виконувати, чи вимоги Конституції, яка чинна на сьогодні, ніхто нічого не змінював, чи вимоги указу, який їй не відповідає і є підзаконним актом, от проблема, яку біло б бажано розглянути сьогодні на нашому Форумі. Тому, що ніхто абсолютно точну відповідь на це не дав, а перед службовими особами і посадовими і громадянами така проблема стоїть ребром, більше того, всі ви читаєте статтю 19-ту Конституції, в якій чітко вписано, що ніхто не зобов'язаний виконувати рішення, які не передбачені законодавством і все інше, на чому будується наш правопорядок, це друге. Далі, лунають голоси, заклики, про те, що Верховна Рада у нас на сьогодні не легітимна, не ми працює і таке інше, я думаю що це проблема, яка надзвичайно важлива. Тоді давайте знову ж таки читати Конституцію, при чому кілька статей. Сьогодні цитувалась 81-ша стаття, але в 81-ій статті йдеться про те, що вона починається з цього, що повноваження народних депутатів припинаються разом з припиненням повноважень Верховної Ради, це перша частина, а третя говорить, що повноваження депутатів, коли Верховна Рада достроково припинена, продовжується до першого засідання новообраної Ради. З цього ж і починається і 90-та стаття, на яку весь час посилаються, тому давайте дамо тоді відповідь, легітимна у нас Верховна Рада чи ні, і хто цей висновок зробив, ще до Конституційного Суду, це інша проблема, яку теж треба поставити і на яку дати чітку відповідь, я наприклад маю відповідь, читаючи Конституцію на неї, але очевидно не всі читають Конституцію, це друге. І останнє. Дійсно, найважливішим сьогодні є пропозиції щодо виходу з цієї ситуації. Я згоден, ми обмінювалися думками з Юрієм Сергійовичем, що немає навіть інституту такого – призупинення юридичного, треба в правовому сенсі шукати вихід. Вихід дійсно в пошуках певних компромісів, які б будувались на праві. Будь який серйозний, страшний конфлікт завжди закінчувався певним компромісом, або ви знаєте ще чим, тому ми маємо само закликати до такого компромісного вигляду, в вирішенні цієї проблеми і така можливість є. І ще одна пропозиція. Я вважаю, оскільки багато проблем, які впливають на взагалі ситуацію в Державі і в суспільстві, виникають саме тоді, коли порушується право, в різних варіантах, я б запропонував, і на розгляд Форуму це подаю, запропонувати створити таку групу, раду, це не має значення, із юристів які визнані є фахівцями в своїй справі, які б були не заангажовані, які б мали відповідну підготовку професійну, і до яких могли б звертатись ті, хто

приймає, як тут теж лунало, доленосні рішення для Держави і суспільства, щоби себе хоч би перевірити як у них, чи є проблеми з правом при прийнятті таких рішень, я думаю, що такий варіант чи така група юристів могла б допомогти при прийнятті важливих для Держави рішень. На жаль всі ці побажання і не тільки побажання, а й рішення які приймалися, щодо співпраці секретаріатів Президента, Верховної Ради і Кабінету Міністрів, на жаль абсолютно не виконується і інші проблеми які стали в цьому полі. От я хотів би, щоби ці речі були підраховані.

Олійник Б.І.

- Спасибі Леоніде Васильовичу. Іван Артемович Тимченко, голова Конституційного Суду відомих років.

Тимченко І.А.

- Тут прозвучало питання стосовно нової Конституції. Так проект нової Конституції і прийняття і чи можливо її прийняти. Я вважаю, що зміни до Конституції абсолютно не змінять ситуації в Державі, які продовжать реформування Реформи чи як би це сказати Політичну Реформу. Я вважаю, що Конституція повинна бути новою і на підставі результату Референдуму 2000 року. Народ сказав, висловив свою думку з 4 питань. Воля народу була, але воля народу у 2004 році була проігнорована, абсолютно проігнорована. І якщо Конституція в преамбулі сказано, що вона прийнята від імені українського народу, то зміни до Конституції були прийняті після Референдуму так, і їх втиснули у Конституцію, преамбула якої говорить від імені народу, але чи можна говорити від імені народу, якщо на Референдумі 2000 року було сказано про дво палатний Парламент про зменшення кількості депутатів до 300, позбавлення депутатської недоторканності і тому подібне. А ці, результати Референдуму це зміна Конституційного ладу який існує на сьогодні і народ, виключно народ, визначає і змінює Конституційний лад. І проект Конституції може бути підготовлений новий, на основі результатів Референдуму їх ніхто не зміняв, не відміняв, вони існують. Чомусь про Конституцію говорять, що треба змінити Конституцію, внести зміни до Конституції, так спочатку внесіть зміни до результатів Референдуму. Народ сказав своє слово, а народ здійснює своє волевиявлення не тільки через верх Референдум але й через вибори. Так зараз, чи зараз державні органи, зокрема Парламент він з народом, чи відбулася дифузія проникнення, взаємопроникнення волі народу і волі народних обранців, чи цього не відбулося. Так що, це така моя думка.

Олійник Б.І.

- Давайте буквально одна, дві фрази Віктора Лаврентійовича і ми завершуємо. І моя така думка, що повинно розроблятися новий проект Конституції на основі результатів волевиявлення народу в 2000 році.

Мусяка В.Л.

- Я хотів би тільки нагадати ось про що, звичайно Референдум 2000 року це є волевиявленням народу, але ви знаєте рішення Конституційного Суду, який сказав, що результати Референдуму мають пройти всю ту процедуру, яка передбачена розділом 13 Конституції України, інакше кажучи, голосування у Верховній Раді, а потім якщо ці зміни до 1-ї, 3-ї, 13-ї глави, це де Конституційний лад, треба виносити на Референдум. Але коли говорити про нову Конституцію, це останнє вже, я згоден з Леонідом Васильовичем, про те, що не про нову Конституцію треба говорити, а тільки про зміни. Уявіть собі, зміни до законів вносяться, то говорять, нова редакція, але як ви нову Конституцію приймете, коли тут говориться в 22-ї статті, що права не можуть зменшуватися, знижуватися і обмежуватися, коли весь розділ другий це «Права і свободи людини і громадянина» ми ж їх маємо повторити всі, то хіба ж це нова Конституція? Це тільки зміни до Конституції. Прошу вибачення..

- Шановні колеги, ніхто не каже, що ми останній раз засідаємо, ні, пробачте вже, Борис Ілліч дав мені завдання завершити вже. Я виконую це. І як правило, треба прийти до конкретного результату, хоча одне з головних рішень, що ми з вами утворюємо Громадянську Платформу, якраз присвячену Конституційним питанням, тому ці моменти, які зараз підіймаються, це й буде темами рівно як і темою, як сказав Юрій Васильович, вдосконалення Конституції. Тому, для того, щоб ми завершили засідання. Перше, всі ці зауваження вони сьогодні стенографуються і виписуються, я думаю, що ми надрукуємо у відомому видання таку, ретроспективу всіх наших виступів, щоб всі експерти і всі, хто хоче, змогли прочитати. Друге. Прийняття Резолюції. Значить, в Резолюції були такі побажання, ну перше, основа більш менш всім сподобалась, так, але от Леонід Макарович який раніше пішов, він запропонував, щоб було два блоки, перше, це вимоги, де мова йде про відміну указів, постанов і так далі, далі, зробити переговори прозорими для суспільства, щоби суспільство знало план дії Влади по урегулюванню ситуації і ну під таким кутом вигляду що всі вимоги зробити прозорими і відмінно - це ключові моменти, які треба там поставити. Друге. Другий блок, що по Платформа бере на себе закон, щодо зміни закону про вибори, про можливі, скажімо, дострокові вибори і друге, це по Конституції. По Конституції у нас група вже працює, скажіть, хто міг би взяти на себе закон про вибори? Інна Германівна, можна би було би.

Богословська І.Г.

- Так ми зробимо таку групу коли мова йде про міністерство і близько такого говорити нічого. Мова має йти про Незалежний Інститут Громадянського Суспільства. Правильно, представники? Ми залучимо фахівців, я думаю як фахівець ми будемо двохсторонніми. Тому ми просимо Віктора Лаврентійовича щоб він про закон про вибори відповідав. Він вже за Конституцію відповідає, да, а прохання всім хто сьогодні відомі юристи, правовики, Ніна Іванівна дасть фахівця, тут потрібен Юрій Сергійович, Михайло Михайлович обов'язково, да.

Мусіяка В.Л.

- Шановні колеги, п'ять, сім чоловік, багато не потрібно. Група має бут робочою, а не просто там сидіти.

- Як експертна група і давайте таким чином, що перше засідання провести десь приблизно п'ятнадцятого –двадцятого травня, щоб уже відбулось, так? Добре. Значить тоді доручимо Борису Іллічу, Леоніду Макаровичу і вашому покірному слугі, доопрацювати цю Резолюцію, передати вам, і щоб буквально завтра щоб м могли її оприлюднити. І друге питання, це підписання Меморандуму. Четверте, це вже Інни Германівни організація, підписати цей документ відкритий, краще спілкування через Штаб-квартиру Українського Форуму, я думаю що всі вже хто не був, будь ласка заїжджайте, чи будь яким засобами електронними можливо це зробити. Я думаю, що також ми витратимо завтрашній день, а в п'ятницю цей Меморандум можемо оприлюднювати. Нема заперечень проти такого плану дій? Тоді велика подяка всім, за дуже активну, енергійну участь у сьогоднішньому нашому засіданні.